

Årsrapport 2008

Årsrapport 2008.....	1
Forord	2
Nøgletal	3
Økonomiske målsætninger	4
Økonomiske rammer	6
Årets resultat.....	7
Befolkningsudvikling	9
Beskæftigelse og ledighed	10
Indtægter.....	12
Serviceudgifter.....	15
Anlægsudgifter	17
Udgifter til overførselsindkomster.....	20
Finansielle udgifter og indtægter	22
Det kommende år: Styr på de kommunale anlægsarbejder	25
Det kommende år: Fortsat fokus på styrket økonomistyring	27
Det kommende år: Den økonomiske krise	29
Det kommende år: Administrations- og effektiviseringsanalyse.....	31
Regnskabsresultat	33
Ledelsespåtegning	34
Anvendt regnskabspraksis	35
Resultatopgørelse - Udgiftsbaseret regnskab	38
Finansieringsoversigt.....	39
Resultatopgørelse - Omkostningsbaseret regnskab	40
Balance	41
Pengestrømsopgørelse	42
Omregningstabel.....	43
Noter	43

Sagsnr.
2008-112792

Dokumentnr.
2009-197951

Sagsbehandler
Rune Lyngvig Jespersen

Center for Økonomi

Rådhuset, 2. Sal, 37
1599 København V

Telefon
3366 2842

E-mail
rlj@okf.kk.dk

EAN nummer
5798009800206

www.kk.dk

Forord

af Ritt Bjerregaard

2008 har været et godt år i Københavns Kommune. Regnskabet er i balance, og tallene dækker over, at vi på de fleste områder, har leveret en rigtigt god service til borgerne, samtidig med at der har været plads til udvikling, for eksempel i form af vores fokus på bedre mad på kommunens institutioner.

Vi er også for alvor kommet i gang med at renovere vores nedslidte skoler, cyklisterne kan glæde sig over en ny flot bro over Ågade og Folkets Park på Nørrebro er næsten ikke til at kende, efter at den er blevet sat i stand. Og det er naturligvis bare nogle få eksempler på resultater, vi har nået.

Samtidig er København begyndt at markere sig på den internationale scene. Det bliver især tydeligt i 2009, hvor klimatopmødet, IOC-kongressen og Outgames kommer til vores by.

Desværre blev 2008 også året, hvor den økonomiske udvikling vendte, og krisen meldte sig. De mange tomme butikslokaler rundt omkring i byen er et tydeligt eksempel på dette, men også flere konkurser og stigende arbejdsløshed blev en kedelig del af virkeligheden i København i slutningen af 2008.

Selvom mange forsøger at spå, er der ingen, der ved, hvor længe krisen kommer til at vare, eller hvor alvorlig den bliver. Under den sidste økonomiske krise i 80'erne og starten af 90'erne blev København hårdt ramt, og vi er først nu ved at være færdige med at betale af på gælden fra dengang.

Denne gang er vi bedre rustet. Effektivisering, investeringer, fornuftige omprioriteringer, og stærk økonomistyring har været i fokus i de seneste år, og er det fortsat. Derfor er budgettet er i balance og gælden næsten betalt af. Københavns Kommune har i 2008 overholdt sin andel af økonomiaftalen mellem KL og Regeringen, og kommunen har landets 9. laveste skatteprocent.

Samtidig presser vi på for at fremrykke vores anlægsinvesteringer for at Københavns Kommune også kan være med til at give økonomien den saltvandsindsprøjtning, den har brug for.

Der venter magre år forude, men i København er vi godt rustede til at tage de stød, der måtte komme.

Nøgletal

	København	Hele landet
Areal		
Befolkning pr 1. januar 2009	518.574	5.511.451
- Med dansk oprindelse	408.709	4.985.415
- Indvandrere	82.374	401.771
- Efterkommere af indvandrere	27.491	124.265
Aldersfordeling 1. januar 2009 i pct.		
- 0-6årige	8,3	8,3
- 7-16 årige	8,2	12,6
- 17-64 årige	72,9	63,3
- 65+ årige	10,6	15,9
Befolkningstilvækst i pct.	1,71	0,65
Sæsonkorrigeret ledighed ved udgangen af 2008	3,3	2,1
Serviceudgifter afholdt i 2008	19.488 mio. kr	
Anlægsudgifter afholdt i 2008 (brutto)	2.196 mio. kr	
Overførselsudgifter afholdt i 2008	4.347 mio. kr.	
Personskat	24 pct	24,81 pct.
Grundskyldspromille	34	25.47
	22.584 mio. kr.	
Samlede skatteindtægter i 2008		
Langfristet gæld	5.133 mio. kr	
- Ordinær langfristet gæld pr. indbygger	3.579 kr.	13.479 kr
Soliditetsgrad	46 pct.	
Anlægsaktiver i alt		
- Egenkapital	24.772 mio.kr	
- Hensatte forpligtelser (primært tjenestemandforpligtelser)	17.548 mio. kr	

Økonomiske målsætninger

Københavns Kommune arbejder overordnet efter fire centrale målsætninger på det økonomiske område.

- Kommunen skal have en sund økonomi i balance med fokus på omstilling og effektivisering, så der er råderum for, at man kan igangsætte politiske initiativer.
- Der skal ske løbende forbedringer i den service, som stilles til rådighed for borgerne.
- Den langfristede gæld skal nedbringes, så kommende generationer ikke unødigt skal belastes af gammel gæld.
- København skal være en attraktiv by at bo og arbejde i.

Regnskabet for 2008 viser, at økonomien samlet set er i balance. Københavns Kommunes samlede serviceudgifter lå 350 mio. kr. under kommunens måltal, og de samlede anlægsudgifter lå 321 mio. kr. under måltallet. Dermed overholdt Københavns Kommune sin andel af aftalen mellem KL og Regeringen om kommunernes økonomi i 2008.

Københavns Kommunes havde i 2008 en strukturelle driftsbalance på over 3.000 kr. per indbygger. Den strukturelle driftsbalance er en indikator for resultatet af kommunens løbende driftsudgifter og -indtægter, og betyder, at kommunen har råd til anlægsinvesteringer på ca. 1,5 mia. kr.

Samtidig er skatten sænket, så København nu har landets 9. laveste kommuneskat.

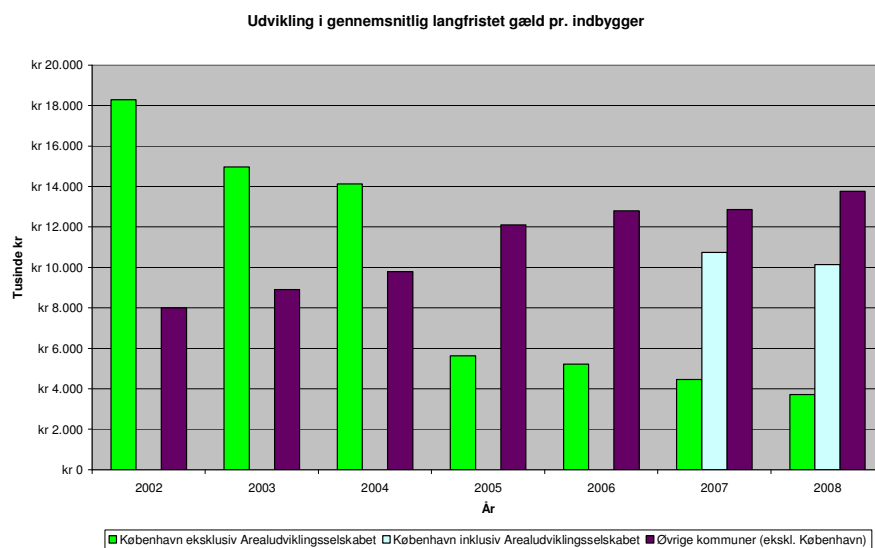
På driftssiden har forårets strejke på en række områder betydet, at kommunen ikke har leveret den forventede service. Dette har givet udslag i et mindreforbrug på nogle af kommunens serviceområder. På anlægssiden har kommunens styringsmuligheder været stærkt påvirket af regeringens "stop-go" politik. Alligevel er det lykkedes at realisere en stor del af de planlagte anlægsarbejder. Imidlertid er det fortsat en udfordring at styrke den interne styring af anlægsområdet og sikre, at de kommunale anlægsprojekter gennemføres til den forudsatte tid. Regnskabet for 2008 viser, at udviklingen bevæger sig i den rigtige retning sammenlignet med tidligere år, men der er fortsat rum for forbedring.

Københavns Kommune har fortsat stort fokus på at styrke den interne økonomistyring i kommunen. De områder, hvor der konstateres merforbrug, følges tæt, og der udarbejdes handleplaner for at rette op på og forbedre styringen. I 2008 blev det også endnu engang besluttet at omprioritere en lang række udgifter til nye politisk prioriterede initiativer til glæde for borgerne.

Stadig flere ønsker at bosætte sig i København. Således steg befolkningstallet i Københavns Kommune med 8.713 personer i løbet af 2008. Der er dog sket en opbremsning i byggeriet af nye boliger, samtidig med, at det ikke har været muligt at igangsætte etableringen af billige boliger. Den fremtidige udvikling af byen, som et attraktivt sted at bosætte sig er dog fortsat i fokus med planerne om etableringen af nye bydele i Nordhavn og på Carlsberggrunden samt byggeriet af Metrocityringen. Også erhvervsudviklingen i Københavns Kommune fik et løft i 2008 med etableringen af Kommunens nye erhvervscenter. Endelig blev der afsat penge til at markere København ikke bare på Danmarkskortet, men på hele verdenskortet. København forsøger at tiltrække verdensudstillingen EXPO i 2020, og der gøres et stort arbejde for, at kommunen leve op til sin rolle som værtsby for klimatopmødet, IOC-kongressen og Outgames i 2009.

Den langfristede gæld er i løbet af 2008 reduceret med 0,3 mia. kr. til 5,1 mia. kr. Københavns Kommune har siden 2005 haft en lavere langfristet gæld per indbygger end gennemsnittet af landets øvrige kommuner.

Figur 1: Udvikling i gennemsnitlig langfristet gæld pr. indbygger

Tekst til diagram: Ved stiftelsen af By og Havn blev der indgået aftale om, at Københavns Kommune indskød et gældsbevæg på op til 3,2 mia. kr. i By og Havn. Betalingsstrømmen sker ved, at Københavns Kommune overfører de løbende merindtægter på grundskyld i de berørte områder til By og Havn. Den samlede langfristede gæld steg derfor i 2007 med ca. 2,7 mia. kr. til trods for, at den traditionelle langfristede gæld blev nedbragt. I 2008 blev både den traditionelle langfristede gæld og den ekstraordinære gæld vedr. By og Havn nedbragt.

Økonomiske rammer

Københavns Kommune har i flere år været i en situation, hvor man trods en stærk og sund økonomi på grund af statslig styring kun har haft en begrænset frihed til at anvende det økonomiske råderum. Også i 2008 valgte Regeringen at styre kommunernes økonomi med serviceloft, anlægsloft og skattestop.

Aftalen om kommunernes økonomi for 2008 mellem Regeringen og KL indebar et samlet serviceløft for kommunerne under ét på 1,6 mia. kr. Københavns andel af dette løft svarede til ca. 150 mio. kr. Samtidig indebar aftalen, at kommunerne fik lov til at bruge 850 mill. kr. til udgifter i forbindelse med overtagelsen af tidligere amtslige opgaver. Heraf udgjorde Københavns andel ca. 80 mill. kr.

Løftet over serviceudgifter blev fulgt op af statslig sanktionslovgivning, som betød, at der indførtes en modregning i statstilskuddet, hvis serviceudgifterne i regnskaberne oversteg det budgetterede niveau.

Senere i forbindelse med finanslovsaftalen indførtes også et loft over kommunernes (brutto)anlægsudgifter. Anlægsloftet medførte, at Københavns Kommune måtte bremse en lang række allerede vedtagne og igangsatte anlægsprojekter for sikre sig, at man ikke ville blive ramt af statslige sanktioner. Efter denne opbremsning kunne flere af projekterne igangsættes igen, men ”stop-go” politikken gav store styringsmæssige udfordringer og betød, at mange projekter blev forsinket unødigt.

På indtægtsiden indebar aftalen, at der blev skabt rum for en skattestigning i kommunerne under ét på 750 mio. kr. Stigningen skulle ske inden for rammerne af Regeringens skattestop, der ligesom tidligere år betød, at den gennemsnitlige den gennemsnitlige grundskyldspromille og dækningsafgifterne for erhvervsjendomme for kommunerne under ét i udgangspunktet ikke måtte stige.

Muligheden for kommunale skattestigninger fik ingen betydning i Københavns Kommune, hvor skatten blev holdt i ro.

Årets resultat

Kommunens resultat før ekstraordinære poster opgjort efter det omkostningsbaserede regnskab blev på 1.618 mio. kr i 2008. I det udgiftsbaserede regnskab blev resultatet inklusive ekstraordinære poster 224 mio. kr. Dermed forsætter en bæredygtige økonomiske udvikling i Københavns Kommune, som på dette grundlag er godt rustet til de kommende år.

Tabel 1: Årets resultat 2008

Københavns Kommune, 1.000 kr.		
	2008	2007
Skatteindtægter	22.584.331	21.121.319
Indtægter fra tilskud og udligning	3.842.003	4.311.968
Samlede indtægter	26.426.334	25.433.287
Byudvikling, bolig og miljø (HK0)	2.876.175	1.190.528
Transport og Infrastruktur (HK2)	711.109	385.774
Undervisning og Kultur (HK3)	5.429.050	3.887.697
Sundhedsområdet (HK4)	1.412.231	1.384.057
Sociale opgaver og beskæftigelse (HK5)	15.885.650	14.609.166
Fællesudgifter og administration (HK6)	4.657.353	3.332.448
Tilbageførte nedskrivninger (HK 0-6)	-5.888.093	-
Samlede omkostninger	25.083.475	24.789.670
Resultat før finansielle poster	1.342.859	643.617
Finansielle nettoindtægter	235.146	628.084
Resultat af de skattefinansierede område	1.578.005	1.271.701
Forsyningsvirksomheder	40.330	9.999
Resultat før ekstraordinære poster	1.618.335	1.281.700
Ekstraordinære indtægter - Salg af aktier og andelsbeviser m.v.	60.429	6.680.238
Årets resultat	1.678.764	7.961.938

Note til tabel: Posten Tilbageførte nedskrivninger vedrører en korrektion foretaget på baggrund af, at kommunens grunde og bygninger i regnskab 2007 i stort omfang var optaget til en fejlagtig værdi i balancen.

Der skal anvendes den offentlige ejendomsvurdering for 2003 for ældre ejendomme, hvor der i København blev valgt tal fra 2004.

Desværre blev korrektionen i 2008 foretaget som en nedskrivning, som påvirker årets resultat. Det korrekte er, at gennemføre korrektionen som en ændring af den oprindelige kostpris.

Derfor er de misvisende omkostninger blevet neutraliseret en bloc gennem negative omkostninger på hovedkonto 6.

Beløbet fremgår her særskilt af hensyn til større gennemsigtighed.

Københavns Kommune havde i 2008 nettoindtægter fra skatter og tilskud på 26.426 mio. kr., en stigning på 993 mio. kr i forhold til 2007. Skatteprovenuet er steget med 1.372 mio. kr, mens tilskud og

udligning er faldet med 469 mio. kr. Den primære årsag til faldet vedr. tilskud er, at kommunens bloktilskud fra staten reduceres frem til 2010 som følge af, at kommunen har solgt elaktiviteten i København Energi. Heraf skal 40 pct. betales til staten, hvilket sker gennem en reduktion i bloktilskuddet.

Omkostningerne til den almindelige drift var på 25.083 mio. kr. Stigningen i forhold til 2007 var på 293 mio. kr. Kommunens omkostninger er dermed steget langsommere end prisudviklingen, hvilket kan tilbageføres til et højt anlægsniveau i 2008. Investeringerne indgår ikke i omkostninger i 2008, men vil belaste resultatet i takt med afskrivningerne.

Det primære driftsresultat, som viser, hvad Københavns Kommunes bundlinje på leveringen af kerneydelserne til borgerne i forhold til indtægterne, er i 2008 på 1.343 mio. kr., hvilket giver rum for fremtidige investeringer.

Kommunens finansielle resultat er i 2008 positivt med 235 mio. kr. I det finansielle resultat indgår kommunens renteindtægter og udgifter samt realiserede kursgevinster og kurstab. I forhold til 2007 er det finansielle resultat faldet med 393 mio. kr. Det skyldes bl.a., at der i 2007 - i modsætning til 2008 - ikke var større renteudgifter på den 3,2 mia. kr. store gæld til By & Havn. Desuden er der en tidsforskydning fra 2008 til 2009, idet en større del af kommunens likviditet fra og med ultimo 2007 er flyttet over i en investeringsforening. Der var et tab på 33 mio. kr. i investeringsforeningen i 2008, som er sammensat af renteindtægter på 326 mio. kr. og kurstab på 359 mio. kr. Udlodningen fra investeringsforeningen på forventet 326 mio. kr. fra renteindtægter og udbytter m.m. i 2008 udbetales ikke førend i løbet af 2009 og vil dermed først indgå i kommunens regnskab for 2009.

Det samlede resultat før ekstraordinære poster er på 1,618 mia. kr. Dette er en forbedring på 336 mio. kr. i forhold til 2007, og viser, at den kommunale økonomi fortsat er sund.

Årets resultat indeholder også i 2008 ekstraordinære indtægter fra elforsyningssalget på ca. 60 mio. kr., hvilket giver et resultat efter ekstraordinære poster på 1,679 mia. kr.

Soliditetsgraden, som er et udtryk for, hvor meget egenkapitalen udgør af kommunens samlede passiver, var i 2008 på 46 pct. En høj soliditetsgrad betyder alt andet lige, at kommunen har en god økonomisk styrke til at imødegå tab.

Københavns Kommune er hermed på baggrund af regnskabsresultatet for 2008 godt rustet til en kommende periode med dystre økonomiske udsigter.

Befolkningsudvikling

Københavns Kommune oplevede i 2008 den største fremgang i befolkningstallet i mere end to årtier. Den samlede københavnske befolkning var således på 518.574 personer pr. 1. januar 2009, idet der kom 8.713 flere københavnere i løbet af året.

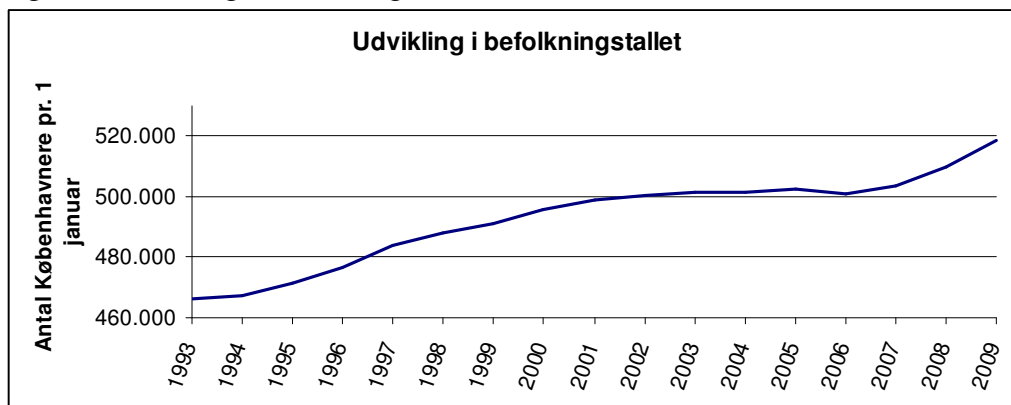
Udviklingen i antallet af københavnere har været stærkt stigende de seneste to år, efter at antallet ellers havde ligget stabilt omkring en halv million igennem starten af dette årti. Denne udvikling kan ses i relation det omfattende boligbyggeri de seneste år, der i væsentlig grad har forøget antallet af boligkvadratmetre i København og dermed været med til at muliggøre tilflytningen.

Den store befolkningsvækst skyldes i væsentlig grad, at gruppen af københavnere i alderen 17-64 år steg med 6.921 personer, hvilket svare til en stigning på 2 pct. Ikke siden 1997 har væksten i antallet af denne aldersgruppe været højere i København, og dette selvom gennemsnitsstigningen har været på 1,8 pct. siden 1993.

Igennem de seneste år har der været en tendens til at, personer uden dansk statsborgerskab udgøre en betydelig andel af væksten i antallet af københavnere i alderen 17-64. Dette var ligeledes tilfældet i 2008 idet gruppen af københavnere med andet statsborgerskab end dansk steg med 4.675 personer. Ud af denne gruppe havde 2.954 personer statsborgerskab fra et andet vestligt land, imens 1.721 personer havde et statsborgerskab fra den øvrige verden.

De seneste år er der hvert år kommer færre og færre ældre mennesker i bybilledet i København. Antallet af personer i den ældre generation på 65 år eller derover har været konstant faldende i over to årtier. Således faldt antallet af ældre med 737 personer alene i 2008. Faldet i antallet af personer i den ældre generation bliver dog mere end opvejet af en stigning på 1.711 af børn og unge (0-17 år).

Figur 2: Udvikling i befolkningstal

Beskæftigelse og ledighed

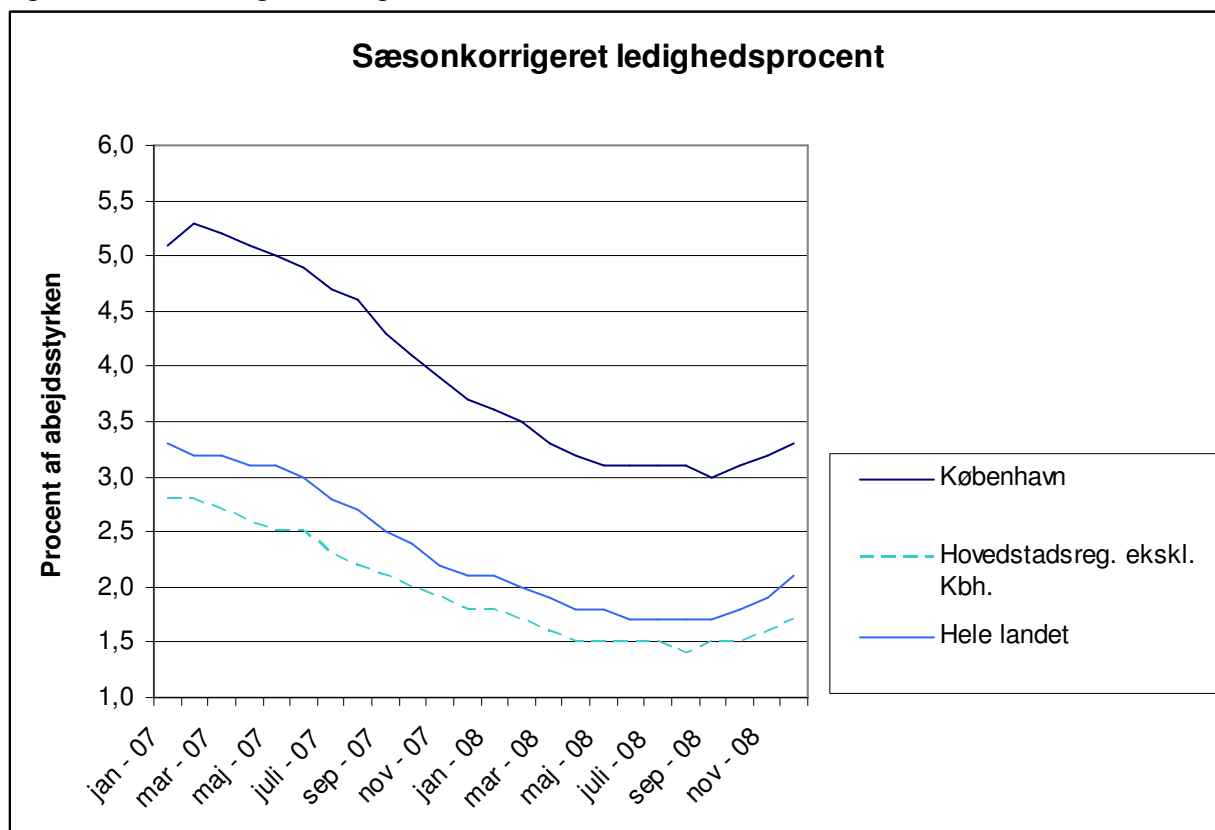
Ledigheden i Københavns Kommune er faldet markant fra januar 2007 til oktober 2008. Det blev en god start på året med fortsat faldende ledighed. Finanskrisen har imidlertid bevirket et knæk i kurven i oktober, hvorefter ledigheden herefter har været svagt stigende i København, såvel som resten af landet. Stigningen sker dog med udgangspunkt i et historisk lavt niveau.

Fra september til december er ledigheden i København steget med 9 pct., svarende til 800 flere ledige. På landsplan har stigningen i ledighed derimod svaret til næste 25 pct.

Det forventes, at ledigheden vil fortsætte med at stige i 2009. I København har krisen i særlig grad ramt byggefagene.

Københavns Kommune følger udviklingen i ledighed og beskæftigelse nøje.

Figur 3: Sæsonkorrigeret ledighed

Beskæftigelsesgraden for København ligger lidt under landsgennemsnittet. Indvandrere og efterkommere har generelt en væsentlig lavere beskæftigelsesgrad end personer med dansk oprindelse. I København er denne tendens endnu stærkere end landsgennemsnittet. Dette påvirker den samlede beskæftigelsesgrad,

da indvandrere og efterkommere udgør en væsentlig del af Københavns Kommunes arbejdsstyrke.

Beskæftigelsesgraden har stor betydning for borgernes såvel som den kommunale økonomi, idet den påvirker de kommunale skatteindtægter og overførselsudgifter til ledige. Der har i størstedelen af 2008 været faldende ledighed i Københavns Kommune, hvilket har påvirket økonomien positivt.

Fra 2007 til 2008 ses en stigning i beskæftigelsesgraden for alle grupper på landsplan såvel som i København. Mens der på landsplan særligt ses en stigning i andelen af beskæftigede indvandrere, er det i København andelen af efterkommer i beskæftigelse, der er steget i forhold til landsgennemsnittet.

Tabel 2: beskæftigelsesfrekvens

	Hele landet	Hovedstadsregionen	København
2008 Beskæftigelsesfrekvens			
I alt	77,3	77,1	74,4
Personer med dansk oprindelse	79,3	80,3	79,0
Indvandrere	59,1	58,7	55,6
Efterkommere	67,8	68,6	66,4

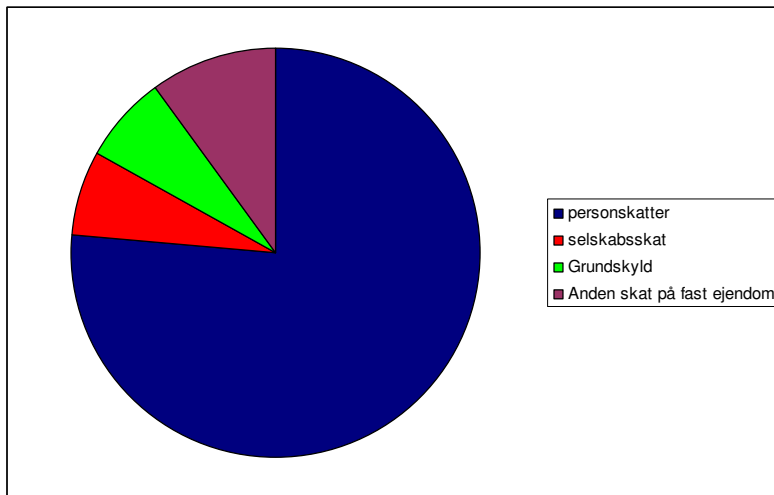
Indtægter

God kommunal service koster penge.

I det vedtagne budget for 2008 var der budgetteret udgifter for i alt 29.316 mio. kr. For at kunne dække disse udgifter, har Københavns Kommune en række forskellige indtægtskilder, hvor den største kilde er skatterne på personindkomster, ejendomme og virksomheder.

I 2008 havde Københavns Kommune en skatteindtægt på 22.584 mio. kr. hvilket svarede til 84,5 pct. af kommunens samlede indtægter. Den største enkelte skat var personindkomstskatten der alene udgjorde 64,3 pct. af de samlede indtægter i 2008.

Figur 4: Københavns Kommunes indtægter

Personskat

Borgerrepræsentationen valgte i 2008 at fastholde en kommunal personindkomstskat på 24,0 pct. Den lave skattesats betød at der kun var 9 ud af 98 øvrige kommuner som havde en lavere kommuneskat i 2008. I budgettet for 2009 er kommuneskatten sænket til 23,8 pct. og dermed vil Københavns Kommune rykke op på en 9. plads over kommunerne med lavest skatteprocent.

Københavns Kommune valgte i 2008 et selvbudgetteret beskatningsgrundlag svarende til det statsgaranterede beskatningsgrundlag. Ved dette, sikrede Københavns Kommune sig 17.122 mio. kr. i indkomstskat, hvilket svarer til 33.641 kr. per københavnere.

Udover den normale kommuneskat er der også andre skatter der bliver pålagt visse indkomster blandt andet personer på den såkaldte forskerordning. Disse indkomster er ikke statsgaranteret men gav kommunen en indtægt på 71 mio. kroner i 2008.

Samlet var indtægterne fra personbeskatningen 17.193 mio., hvilket svarede til 64,3 pct. af kommunens samlede indtægter.

Ejendomsskatter

Disse skatter omfatter grundskylden af afgiftspligtige grundværdier samt dækningsafgiften for både privat erhvervsejendomme samt offentlige ejendomme.

I tråd med tidligere år fastholdte Københavns Kommune en grundskyld på 34 promille i 2008.

Hvad er grundskylden?

Grundskylden er en skat på jord, som baseres på grundens værdi i den seneste offentlige ejendomsvurdering. Før kommunalreformen blev denne skat opkrævet både af kommunerne og amterne, men efter amternes nedlæggelse i kommunalreformen er denne opgave alene kommunernes.

For grundskylden gælder, at der fra 2003 er indført et loft over væksten i grundskylden, som den enkelte borger kan beskattes med. Loftet er reguleret således, at grundskylden maksimalt kan stige med det årlige skøn for væksten i det samlede kommunale udskrivningsgrundlag tillagt 3 procentpoint, dog underlagt en maksimal stigning på 7 pct. Reguleringsprocenten bliver fastlagt af Finansministeren og var i 2008 på 4,9 pct. I 2008 udgjorde indtægterne fra grundskylden 2.278 mio. kr.

Udover grundskylden havde Københavns Kommune andre ejendomsskatteindtægter på 1.583 mio. kroner. Samlet udgjorde grundskylden og anden skat på fast ejendom dermed 3.861 mio. kr. hvilket svarede til 14.5 pct. af kommunens samlede indtægter.

Selskabsskat

Selskabsskatten udgjorde 5,7 pct. af kommunens samlede indtægter i 2008. Denne skat afregnes med tre års forsinkelse, og derfor er det for regnskabsåret 2008, de selskabs- og fondsskatte der blev opkrævet i 2005 der indtægtsføres.

I 2008 fik københavns Kommune selskabsskatter for 1.532 mio. kr., og dermed steg indtægten med 327 mio. kr. i forhold til 2007. At provenuet steg så markant, skyldes primært den gunstige økonomiske situation, som den samlede økonomi befandt sig i for tre år siden. Tilsvarende kan der forventes en markant nedgang i provenuet fra selskabsskatter, når effekterne af finanskrisen om et par år slår igennem.

Selskabsskat tilfalder som udgangspunkt den kommune, hvor virksomheden har hovedsæde i kommunen. Hvis virksomheden har

afdelinger eller filialer i flere kommuner, deles provenuet mellem kommunerne. Endvidere er provenuet fra selskabsskat omfattet af en udligningsordning, beskrevet i det følgende afsnit.

Udligning og tilskud

I 2008 havde Københavns Kommune indtægter fra tilskud og udligning på 3.842 mio. kr., hvilket er et fald på 470 mio. kr. i forhold til året før. Det markante fald skyldes hovedsaligt en nedregulering af bloktilskuddet, som følge af skattebetalingen for salget af københavns energi i 2007. Måden hvorpå der blev afregnet for denne skat var at staten nedregulerede Københavns Kommunes bloktilskud med 767 mio. kr. i 2008.

Den 1. januar 2007 trådte ændringen af det kommunale tilskuds- og udligningssystem i kraft, hvilket havde en række indvirkningen på Københavns Kommunens fremtidige indtægter fra denne kilde. En vigtig ændring er, at der blev indført en 50 pct. udligning af kommunernes indtægter fra selskabsskat.

Ligeledes blev der indført et dynamisk element, således at udligningsprocenten i landsudligningen stiger, hvis den økonomiske vækst i hovedstadsområdet overstiger væksten i resten af landet. Konkret betyder det, at udligningsprocenten kan blive sat op i økonomisk gode tider for København. Men i tilfælde af en eventuel lavkonjunktur, hvor Københavns historisk set bliver hårdere ramt end resten af landet, vil udligningsprocenten ikke blive nedreguleret tilsvarende. Derfor skal Københavns Kommune stadig betale den høje udligningsprocent, som blev fastsat da væksten i hovedstadsområdet var på sit højeste i forhold til resten af landet.

Serviceudgifter

Der har i 2008 i Københavns Kommune været stor fokus på at sikre overholdelse af kommunens budget, da en overskridelse af kommunens måltal for serviceudgifter ville resultere i en reduktion i bloktilskuddet fra staten i 2009.

Københavns Kommune har i 2008 brugt 19,5 mia. kr. på serviceudgifter.

Det store fokus på overholdelse af budgettet har sikret, at Københavns Kommune samlet set overholder kommunens måltal for serviceudgifter på 19.838 mio. kr., og samtidigt overholdes budgettet for 2008. se Tabel 3.

Tabel 3: Serviceudgifter

Serviceudgifter i mio. kr.					
2008-pl	2007	2008	2008	Afvigelse	Afvigelse
	Regnskab	Regnskab	Budget	i 2008	i procent
Revisionsdirektoratet	20	15	25	10	39,51%
Borgerrådgiveren	8	8	9	1	10,26%
Beredskabskommissionen	224	225	225	0	0,00%
Økonomiudvalget	1.724	1.735	1.849	115	6,19%
Kultur- og Fritidsudvalget	388	335	320	-16	-4,89%
Sundheds- og Omsorgsudvalget	5.018	4.070	4.197	127	3,03%
Børne- og Ungdomsudvalget	7.425	7.667	7.661	-6	-0,08%
Socialudvalget	4.187	4.067	4.045	-21	-0,53%
Beskæftigelses- og Integrationsudvalget	587	614	637	23	3,68%
Teknik- og Miljøudvalget	800	753	780	27	3,45%
I alt	20.381	19.488	19.748	260	1,32%

Note til tabel: Faldet i serviceudgifter fra 2007 til 2008 på 893 mio. kr. skyldes en ændret definition på serviceudgifter i 2008 fra statens side, og skal ikke opfattes som et lavere serviceniveau i Københavns Kommune.

Landets kommuner har samlet set overskredet de budgetterede serviceudgifter med 400 mio. kr. 44 kommuner har overskredet deres budgetterede serviceudgifter med 1,3 mia. kr. Dette bliver dog modregnet af en række kommuner, der har mindreforbrug på deres serviceudgifter med 0,9 mia. kr., heraf bidrager Københavns Kommune med de 350 mio. kr. Regeringen har dog valgt ikke at modregne de kommuner, der har overskredet deres måltal for serviceudgifter i 2008, i bloktilskuddet for 2009. Dette skal ses i sammenhæng med, at merforbruget på kommunernes serviceudgifter blev modsvaret af et mindreforbrug på anlægsområdet på ca. 700 mio. kr.

Mindreforbruget på 260 mio. kr. i forhold til budgettet skyldes dels det øgede fokus på økonomistyring og dels en række områder, hvor

der er udvist stor tilbageholdenhed med brug af budgetmidler for at sikre overholdelse af budgettet for serviceudgifterne. Endelig har strejkerne i foråret 2008 også bidraget i væsentlig grad.

Strejken i foråret i sundhedssektoren bidrog også til mindreforbruget, da der ikke skulle udbetales løn i samme omfang som normalt, mens personalet strejkede. Samtidig blev der ikke udarbejdet genoptræningsplaner og andre tilbud fra hospitalerne, hvilket også havde en betydning for kommunens udgifter.

I 2009 er der igen stor fokus på Københavns Kommunes serviceudgifter, da Regeringens aftale med KL om kommunernes økonomi igen har sat et loft over serviceudgifterne. Københavns Kommune har derfor reduceret overførslerne mellem budgetårene 2008 og 2009, da budgettet, der overføres, reelt ikke kan anvendes uden at overskride kommunens måltal for serviceudgifter. Reduktionen af overførslerne vil skabe finansiering for nye projekter, herunder anlæg, der vil komme alle københavnere til gavn.

Tabel 4: Serviceoverførsler mellem årene i mio. kr.

	2008-2009
Økonomiudvalget	32,3
Kultur- og Fritidsudvalget	14,3
Sundheds- og Omsorgsudvalget	132,8
Børne- og Ungdomsudvalget	127,3
Socialudvalget	35,5
Beskæftigelses- og integrationsudvalget	49,2
Teknik- og Miljøudvalget	3,8
Revisionsdirektoratet	3
Borgerrådgiveren	0,9
I alt	399,1

Anlægsudgifter

I 2008 blev der blandt andet indviet den nye cykelbro over Ågade med over 2.000 daglige brugere og en fortsat forbedring for cyklisterne, ligesom arbejdet med en ny skole i Ørestaden blev igangsat. Skolen forventes at stå færdig til skoleåret 2011/2012, ligesom en ny skole i Sydhavn er på tegnebrættet til at tage imod de mange nye skolesøgende københavnske unge.

2008 blev et spændende år på anlægsområdet med færdiggørelse og igangsætning af en lang række anlægsprojekter i Københavns Kommune. 2008 blev dog også året, hvor der blev indført en statslig styring af området i form af et loft over bruttoanlægsudgifterne svarende til det vedtagne budget for 2008. For Københavns vedkommende var dette måltal 2.518 mio. kr.

Regnskab ift. bruttoanlægsloftet i 2008

Regnskabsresultatet viser et samlet forbrug på bruttoanlæg på 2.196 mio. kr. og dermed et mindreforbrug på ca. 322 mio.kr. i forhold til kommunens måltal for bruttoanlæg. Følgende tabel viser, at mindreforbruget i forhold til måltallet fordeler sig på alle udvalgsområderne med KFU merforbrug som eneste undtagelse:

Tabel 5: Afvigelse mellem måltal, korrigeret budget og regnskab for bruttoanlæg.

1000 kr. Udvalg	Korrigeret budget	Måltal	Regnskab	Afvigelse korrigeret budget-regnskab	Afvigelse regnskab- måltal
ØU	162.809	166.239	132.356	30.453	33.883
SOU	30.458	30.322	18.539	11.919	11.783
BUU	246.316	243.170	146.525	99.791	96.645
TMU	1.100.254	1.089.854	959.185	141.069	130.669
KFU	987.633	914.798	934.640	52.993	-19.842
SUD	33.558	34.303	5.103	28.455	29.200
Øvrige		419	0	0	419
Bufferpulje (under ØU)		38.870	0	0	38.870
KK	2.561.028	2.517.975	2.196.348	364.680	321.627

Ved ikke at anvende det samlede måltal er København bidragyder til overholdelsen af bruttoanlægsloftet for kommunerne i 2008.

Overholdelsen i kommunen af anlægsloftet er sket ved aktiv politisk prioritering af, hvilke anlægsprojekter der skulle gennemføres i 2008 og dermed også hvilke projekter, der kunne udskydes til senere år. Konkret er dette sket ved en række politiske beslutninger i løbet af 2008 hvoraf kan nævnes:

- Prioriteringen af kommunens anlægsudgifter i maj 2008. Baggrunden var at Finansloven for 2008 indførte et anlægsloft for den enkelte kommune svarende til det vedtagne budget. Dette medførte, at Københavns Kommune blev nødt til at foretage udskydelse af en række projekter.
- I perioden august til oktober besluttede Borgerrepræsentationen en lang række fremrykninger af allerede finansierede og helt nye anlægsprojekter fra 2009 til 2008. Baggrunden var, at udskydelserne i maj måned medførte en for stor tilbageholdenhed i anlægsaktiviteten for 2008 i kommunen, hvilket betød at der var risiko for et for lavt anlægsniveau.

Ovenstående forløb illustrerer, at indførelsen af udgiftsloft på anlægsområdet har store styringsmæssige konsekvenser i kommunerne, idet anlægsprojekter typisk er flerårige projekter, som ikke uden videre kan igangsættes og stoppes.

Udvalgene har inden regnskabsafslutningen allerede overført anlægsmidler til 2009 på 99 mio. kr., og som følge af kommunens overførselsregler har udvalgenes ansøgt om at få overført yderligere 255 mio.kr., således at der samlet overføres anlæg for 354 mio. kr. til 2009.

Dermed vil anlægsoverførslerne til 2009 blive mindre end i de senere år, hvor niveauet har ligget på hhv. 992 mio. kr. fra 2005 til 2006, 1021 mio. kr. fra 2006 til 2007 og 1.500 mio. kr. fra 2007 til 2008.

Tabel 6: Nettooverførsler mellem årene

mio. kr.	2006-2007	2007-2008	2008-2009
Økonomiudvalget	314,9	317,4	75,6
Kultur- og Fritidsudvalget	276,3	619,8	69,4
Sundheds- og Omsorgsudvalget	154,2	277,4	46,1
Børne- og Ungdomsudvalget	12,7	9,6	99,8
Socialudvalget	17,0	95,0	60,2
Beskæftigelses- og integrationsudvalget	246,3	180,4	0,0
Teknik- og Miljøudvalget	0,0	0,0	-47,9
I alt	1.021,4	1.499,6	303,2

Dermed har kommunen bevæget sig i den rigtige retning i forhold til at håndtere udfordringen med at få gennemført anlægsprojekterne til den forudsatte tid og få foretaget en mere præcis periodisering af anlægsbudgetterne, hvilket der fortsat vil være fokus på i 2009.

I den sammenhæng bemærkes, at der medio 2009 vil blive iværksat en afdækning af behovet for periodisering mhp. at beslutte, om der skal periodiseres anlægsmidler til 2010 eller senere. Endvidere er der taget

en lang række andre initiativer for at forbedre anlægsstyringen i kommunen.

Udgifter til overførselsindkomster

Københavns Kommunes udgifter til forsørgelse udgjorde i 2008 ca. 3,4 milliarder kroner, hvilket svarer til ca. 12,5 pct. af kommunens samlede budget. Udgifterne til kontanthjælp, sygedagpenge og førtidspension udgjorde med ca. 3 milliarder kroner i 2008 langt størstedelen af forsørgelsesudgifterne.

En af kommunens opgaver er at udbetale en række ydelser til borgere som ikke er i stand til helt eller delvist at forsørge sig selv. Af disse såkaldte forsørgelsesydelser er de vigtigste kontanthjælp, sygedagpenge og førtidspension.

Herudover er der en række områder såsom revalidering, løntilskud og boligydelse m.m., som udgør en mindre del af det samlede forsørgelsesområde.

Staten og kommunen deler udgiften

Kommunen administrerer og udbetaler ydelser til borgerne, men får refunderet en del af udgifterne fra staten via den såkaldte statsrefusion.

Statsrefusionen varierer fra ydelse til ydelse, og der er indbygget incitamentsordninger for kommunen i refusionssatserne. Eksempelvis betaler staten 65 pct. af udgiften til kontanthjælp hvis borgeren er aktiveret, mens staten kun yder 35 pct. i refusion på kontanthjælp til passive modtagere. På den måde er der et incitament for kommunen til at aktivere kontanthjælpsmodtagerne.

Udviklingen afhænger af konjunkturerne og de enkelte områder er beslægtede

Antallet af borgere der ikke er i stand til at forsørge sig selv, og dermed giver kommunen udgifter til forsørgelse afhænger af flere faktorer. Dels påvirker den generelle økonomiske udvikling, hvor mange københavnske borgere, der er beskæftigede. Dels påvirkes antallet af borgere på forsørgelse af den indsats kommunen gør for at hjælpe borgere i arbejde. Endeligt påvirkes udgifterne af sammensætningen af borgerne på forsørgelsesindkomst, og udviklingen i forskellige grupper af borgeres forbrug af forskellige ydelsestyper. Dette kommer også til udtryk i den udvikling, der har kendetegnet 2008.

Forsørgelsesområdet i 2008

De økonomiske konjunkturer vendte først for alvor i efteråret 2008. Det betyder at 2008 samlet set var kendetegnet af et arbejdsmarked med mangel på arbejdskraft. Overordnet afspejlede dette sig i et faldende antal kontanthjælpsmodtagere gennem året, og det har betydet at flere svage grupper er kommet ud på arbejdsmarkedet. Denne udvikling har afspejlet sig i udviklingen i kommunens udgifter

til sygedagpenge. Flere svage grupper på arbejdsmarkedet har bevirket, at der har været større tilgang af personer på sygedagpenge end budgetteret i 2008.

I efteråret 2008 er billedet på kontanthjælpsområdet imidlertid vendt. Der er registreret et stigende antal passive modtagere af kontanthjælp siden oktober måned. Antallet af kontanthjælpsmodtagere steg fra ca. 19.500 til ca. 21.500 fra september 2008 til januar 2009. Dette har bevirket at antallet af modtagere af kontanthjælp på årsbasis er højere end forudsat i budgettet.

Konjunkturudviklingen og sammenspillet mellem bestand af modtagere på kontanthjælp og sygedagpenge har betydet, at der i 2008 har været højere udgifter til såvel kontanthjælp som sygedagpenge end budgetteret.

Udviklingen på kontanthjælps- og sygedagpengeområdet i Københavns Kommune svarer til tendensen som observeres for hele landet generelt.

Kommunens udgifter til førtidspension udgør i 2008 samlet 1.146 mill. kr. som er væsentligt lavere end forudsat i budget 2008 hvor de forventede udgifter udgjorde 1.311 mill. kr.

At udgifterne er mærkbart lavere end forudsat skyldes blandt andet at en række borgere, der har søgt førtidspension fortsat modtager sygedagpenge eller kontanthjælp.

Kommunen arbejder med en handlingsplan for disse borgere. Dette vil betyde, at der i 2009 kommer væsentligt flere borgere på førtidspension.

Tabel 7: Udgifter til indkomstoverførsler

mio. kr.	Budget	Regnskab	Afvigelse
Kontanthjælp	1.195	1.219	-24
Sygedagpenge	761	810	-49
Førtidspension	1.311	1.146	165

Finansielle udgifter og indtægter

Udviklingen i kommunens likviditet har været forholdsvis stabil i løbet af 2008. Kommunen har i kortere og længere perioder betydelig likviditet, der på basis af rammerne i kommunens finansielle risikopolitik bliver anbragt på en forholdsvis forsigtig måde. Derfor har finanskrisen hidtil heller ikke påvirket kommunens finansielle poster så negativt som mange andre investorer har oplevet.

Den likvide kassebeholdning steg i 2008 med 11 mio. kr. til 5.931 mio. kr. Beholdningen består foruden af bankindestående og kontanter af obligationer og indskudsbeviser i en investeringsforening som Københavns Kommune i 2007 har etableret i samarbejde med Københavns Energi. Investeringsforeningen er etableret for at forvalte midler fra salget af kommunens el-net til DONG indtil midlerne skal anvendes.

Årets realiserede investeringsafkast af likvide aktiver er på 230 mio. kr., hvilket er 18 mio. kr. lavere end budgetteret. Hertil kommer et urealiseret kurstab på værdien af indskudsbeviser i investeringsforeningen på 33 mio. kr. Det urealiserede kurstab skyldes primært fald i værdien af aktier i foreningen som følge af finanskrisen. Finanskrisen har skabt stor uro og usikkerhed på de finansielle markeder og der har været meget store kurstab på aktiemarkedene verdenen over.

Københavns Kommune havde ved udgangen af 2008 5.926 mio. kr. placeret i investeringsforeningen. Midlerne i investeringsforeningen er primært placeret i obligationer, men der er også en mindre andel af aktier, som altså har givet et mindre urealiseret kurstab på indskudsbeviserne.

Udviklingen i investeringsforeningen i 2008 vil ikke berøre kommunens aktiviteter. Københavns Kommune står ikke over for at skulle realisere værdierne i investeringsforeningen her og nu - placeringen og afkastet i investeringsforeningen skal ses over en flerårig horisont.

Københavns Kommune har fastlagt restriktive rammer for, hvad og hvor meget midlerne i investeringsforeningen må investeres i. Aktieandelen kan udgøre op til 16 % af den samlede investering svarende til under ca. 950 mio. kr.

Afkastet fra aktier og statsobligationer har en tendens til at gå hver sin vej. Når afkastet på aktier stiger, falder de på obligationerne og omvendt. Dette fænomen kan udnyttes ved sammensætning af en investeringsportefølje, idet en portefølje bestående af *både* obligationer *og* aktier reelt kan have mindre risiko, dvs. variation, end

en portefølje bestående af kun obligationer. Samtidig kan der opnås højere afkast. På den baggrund har Københavns Kommune valgt at sammensætte sin investeringsportefølje af både obligationer og aktier.

Andelen af aktier var pr. 31/12 2008 på under 6 % af den samlede investering svarende til ca. 350 mio.kr. Resten er i obligationer og kontanter. Der er ikke aktuelle planer om at forøge den nuværende andel af investeringer i aktier.

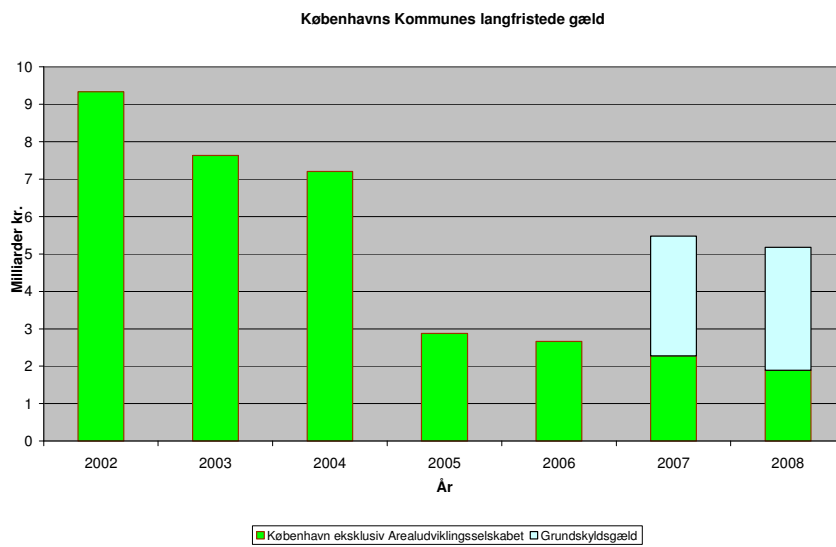
Hovedparten af de likvide midler på 5,9 mia. kr. er allerede disponeret, og skal bl.a. anvendes til afregning af statens skat på udlodningerne fra Københavns Energi som kommunen modtog i 2006 og 2007. Afregningen sker ved modregning i kommunens bloktilskud fra staten frem til og med 2010. Den resterende skyldige afregning bogføres som kortfristet gæld. I løbet af 2008 er denne kortfristede gæld til staten reduceret med 1,1 mia. kr. fra 3,6 mia. kr. til 2,5 mia. kr.

Den reelle kasse er ultimo 2008 på 210 mio. kr. efter overførsler fra 2008 til 2009 af bl.a. udskudte anlægsudgifter, hvilket er en stigning på 429 mio. kr. i forhold til ultimo 2007. Den reelle kasse er et udtryk for den kassebeholdning, der endnu ikke er disponeret.

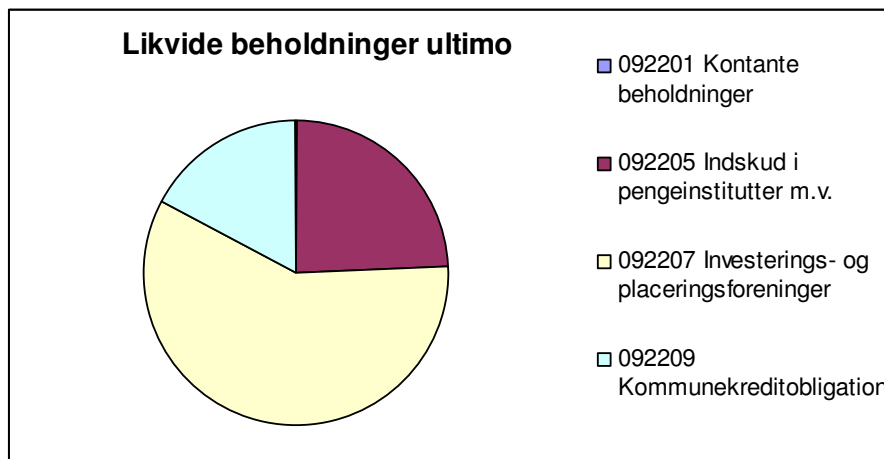
Deponerede midler er i løbet af 2008 steget med netto 4,4 mia. kr. til 7,2 mia. kr. Stigningen skyldes helt overvejende, at Københavns Kommune skal deponere midler af samme størrelse som Københavns Energi har optaget lån for, nemlig ca. 4,8 mia. kr. Lånet er optaget til konvertering af Københavns Energis gældsbreve til Københavns Kommune. I løbet af året har der også været deponeringsfrigivelser på ca. 0,4 mia. kr.

Den langfristede gæld er i løbet af 2008 reduceret med 0,3 mia. kr. til 5,1 mia. kr. Reduktionen skyldes primært afdrag på lån til Kommunekredit. Den langfristede gæld pr. indbygger i København svarer til ca. 9.900 kr. Ses der bort fra de specielle gældsposter vedr. grundskyldsgældsforpligtelser vedrørende arealudvikling til By & Havn, som kommunen selv ejer en del af, er den gennemsnitlige gæld pr. københavnner på ca. 3.850 kr. Landsgennemsnittet eksklusiv København er på 13.761 kr.

Figur 5: Københavns Kommunes langfristede gæld

Figur 6: Likvide beholdninger ultimo

Det kommende år: Styr på de kommunale anlægsarbejder

2008 var præget af en række styringsmæssige udfordringer på anlægsområdet. Dette skyldes dels det statslige loft over de kommunale anlægsudgifter i 2008, men herudover var der også betydelige udfordringer i kommunens interne styring af anlægsprojekterne.

I kommuneaftalen for 2009 indgik et bruttoanlægsloft på 15 mia. kr., men i lyset af de forværrede økonomiske udsigter har Regeringen og KL den 16. marts indgået aftale om, at dette loft hæves med 2,15 mia. kr. i 2009. Med henblik på sikring af, at Københavns Kommune bidrager til et hævet anlægsniveau har Økonomiudvalget besluttet, at fagudvalgene ikke er underlagt et egentligt måltal i 2009, og at der derved kan ske en fremrykning til 2009 af tidligere udskudte anlægsprojekter. For København bliver en hovedudfordring dermed at få gennemført anlægsprojekter i 2009 på den forudsatte tidsplan og til den forudsatte økonomi.

Konkret er der identificeret 4 konkrete indsatsområder i 2009, hvorpå der vil blive igangsat en række initiativer:

Bedre overblik over kommunens anlægsprojekter.

Der er truffet politisk beslutning om, at alle kommunens igangværende og planlagte projekter 2009-2012 skal beskrives i detaljeret form med angivelse af blandt andet anlægsøkonomi, periodisering, forventet færdiggørelsestidspunkt og risiko. Oversigten skal første gang forelægges Økonomiudvalget i marts 2009, men vil blive opdateret løbende. Oversigten er offentliggjort på kommunens hjemmeside og intranet.

Reduktion af anlægsprojekterne længde.

Københavns Kommune har ikke de seneste år været i stand til at anvende den afsatte anlægsramme med den konsekvens, at de ønskede anlægsprojekter ikke færdiggøres til den forudsatte tid.

I budgettet for 2009 er der derfor et fortsat fokus på fleksibilitet i anlægsstyringen, således at udvalgene er bundet af ét samlet måltal, så forvaltningen kan gå i gang med de projekter, hvor der er givet anlægsbevilling.

Endvidere arbejdes der i 2009 videre med følgende initiativer:

- Mulighed for at få rammebevillinger, der betyder, at man kan påbegynde anlægsprojekter, uden at skulle forelægge sagen en ekstra gang for Borgerrepræsentationen.
- Etablering af en pulje til projektering af udvalgte større anlægsprojekter prioriteret rækkefølge i forbindelse med en

budgetaftale, således at projekterne kan igangsættes inden budgetårets start.

Fortsat fokus på budgetoverholdelse på projektniveau

Københavns Kommune har fortsat sager, hvor anlægsprojekter bliver dyrere end budgetteret. For at forbedre styringen yderligere gennemføres følgende initiativer:

- Forbedret forarbejde til budgetforhandlingerne med fokus på blandt andet styrkelse af tidsplaner, periodisering, samt økonomisk afkast ved projektet.
- Ny model for aflæggelse af anlægsregnskaber som skal forelægges fagudvalget efter ibrugtagning, og som efterfølgende fremsendes til Revisionen og Økonomiforvaltningen.
- Afdækning af mulighederne for opdeling af anlægsbevillinger ved særligt komplicerede projekter som eksempelvis nybyggeri.

Styrket grundlag for politisk prioritering

Det er – i forbindelse med forarbejdet for Budget 2010 – udmeldt, at budgetønskerne på anlægsområdet skal opstilles prioriteret af fagudvalgene. Hensigten er at opnå et bedre og mere gennearbejdet beslutningsgrundlag for den politiske prioritering i budgetforhandlingerne for 2010.

Effekten af de igangsatte initiativer vil blive evalueret på Økonomiudvalgets budgetseminar i august måned 2009.

Det kommende år: Fortsat fokus på styrket økonomistyring

Københavns Kommune har en sund økonomi. Indtægterne og udgifterne er i balance og gælden er de seneste år blevet mærkbart reduceret.

Kommunen har dog på trods af den overordnet set sunde økonomi oplevet, at økonomien er skredet på en række områder, hvilket inden for de seneste år har resulteret i store budgetoverskridelser på nogle af kommunens serviceområder.

På baggrund heraf blev der i forbindelse med økonomiaftalen for budget 2008 igangsat en række initiativer, som skulle medvirke til at forbedre økonomistyringen i kommunen.

Udvikling af et fælles ledelsesinformationssystem på tværs af kommunens forvaltninger

I forbindelse med budget 2008 blev der afsat midler til at udviklingen af et fælles ledelsesinformationssystem på fraværs-, økonomi- og personaleområdet på tværs af kommunen.

Ledelsesinformationssystemet skal gøre det nemmere for de enkelte ledere og enheder i kommunen at følge med i eksempelvis deres forbrug af ressourcer og sygefravær.

Arbejdet med udviklingen af ledelsesinformationssystemet kører på fuld damp og det samlede system forventes at kunne tages i brug i begyndelsen af 2010. Der vil dog allerede i løbet af 2009 være delelementer af systemet, som er færdigudviklet.

Etablering af en Intern Revision i kommunen

Den kommunale styrelseslov er efter henvendelse fra Københavns Kommune blevet ændret, således at der skabes hjemmel til, at Københavns Kommune med virkning fra 1. januar 2009 i lighed med andre kommuner selv kan vælge sin revision ved udbud.

Efter afholdt udbud besluttede Borgerrepræsentationen d. 24. april 2008, at Deloitte skal varetage den samlede lovpligtige revision i Københavns Kommune for regnskabsårene 2009-2013. Som følge heraf afvikles Revisionsdirektoratet efter færdiggørelse af revisionen af regnskab 2008.

I tilknytning til udbuddet af kommunens lovpligtige revision besluttede Borgerrepræsentationen d. 21. februar 2008, at der skal oprettes en Intern Revision i kommunen.

Intern Revision blev etableret i Københavns Kommune 1. januar 2009.

Intern Revisions opgaver består bl.a. i at bistå kommunens revisor i dennes varetagelse af den lovpligtige revision, understøtte god og effektiv økonomistyring i kommunen samt yde rådgivning og assistance til forvaltningerne inden for økonomistyring og revision.

Alt i alt skal oprettelsen af en Intern Revision medvirke til, at kommunens økonomistyring forbedres, og at regnskabs- og styringsprocesser ved udførelsen af kommunens opgaver tilrettelægges på den mest hensigtsmæssige måde.

Hurtigere og bedre orientering af de politiske udvalg på kommunens økonomiske situation

For at forbedre den løbende opfølgning blev det ligeledes i forbindelse med budget 2008 besluttet, at Økonomiudvalget hver måned skal orienteres om potentielle risikoområder i kommunen, således at der er mulighed for at gribe ind med korrigerende foranstaltninger inden økonomien er skredet. Tidligere er processen for udarbejdelsen af de kvartalsvise budgetopfølgninger også blevet forkortet med henblik på at mindske reaktionstiden overfor problematiske udviklingstendenser.

Herudover er etableret et system af nøgletal, der giver et hurtigt og retvisende billede af kommunens udvikling. Nøgletallene skal bidrage til at understøtte Økonomiudvalgets tværgående rolle indenfor Økonomiudvalgets kerneområder – plan, økonomi, HR og administrative processer.

Nøgletallene blev afrapporteret første gang i efteråret 2008, og skal fremadrettet afrapporteres en gang i kvartalet.

Det kommende år: Den økonomiske krise

Første halvdel af 2008 var præget en historisk lav ledighed. Imidlertid indvarslede slutningen af 2008 et markant knæk på den økonomiske kurve, hvor den lange og stærke økonomiske vækst er afløst af lavkonjunktur.

Finanskrisen har skabt uro og utryghed, sat gang i hastigt faldende aktiekurser, og på trods af bankpakker og andre offentlige tiltag fik finanskrisen realøkonomisk fodfæste og har vendt sorte tal til røde og medført stigende ledighed. På nuværende tidspunkt er der ingen, der ved, hvor lang eller dyb krisen bliver.

Historisk set har København og hovedstadsområdet bidraget med en stor del af væksten i opgangstider. Omvendt er kommunen typisk blevet særligt hårdt ramt i nedgangstider, med større ledighedsstigninger og større fald i væksten end i det øvrige land. Den kommende lavvækstperiode er af en særlig karakter, og det er derfor vanskeligt at spå om de kommende år ud fra tidligere tiders nedgangsperioder. Københavns situation vil først og fremmest afhænge af, hvilke brancher, som særligt bliver ramt af krisen.

Hovedstadsområdet har mange pengeinstitutter, og rammes derfor ekstra hårdt, når finanssektoren er i knæ. De nye økonomiske vinde har blandt andet påvirket indtægterne fra selskabsskatten og indkomstskatten. I de kommende år forventes banker og pengeinstitutter ikke at bidrage til selskabsskatteindtægterne, som i de senere år har været i markant vækst. Indtil videre har der dog ikke været stigende ledighed i finanssektoren.

Ledigheden i København begyndte at stige i andet halvår i 2008, og udviklingen er fortsat ind i 2009. Udviklingen forventes at fortsætte og ifølge Beskæftigelsesregion Hovedstaden og Sjælland vil ledigheden i København således blive mere end fordoblet fra januar 2009 til januar 2011.

Den økonomiske krise sætter Københavns Kommunes økonomi under pres. Udgifterne til overførselsindkomster stiger, samtidig med, at skatteindtægterne reduceres.

Københavns Kommune går dog ind i krisen fra et stærkt udgangspunkt med en sund økonomi i balance. Der er taget flere vigtige initiativer til at imødegå de negative effekter af krisen:

- Kommunen satser på, at styrke sin beskæftigelsesindsats for hurtigt, at kunne hjælpe så mange som muligt, af de, der mister deres job tilbage i arbejde.

- Det nyåbnede erhvervscenter skal bidrage til en fortsat sund erhvervsudvikling i byen og sikre, at erhvervslivet får en optimal service fra kommunen.
- En omfattende indsats imod fattigdom i København iværksættes. Indsatsen omfatter blandt andet tilbud om økonomisk rådgivning til personer og familier ramt af fattigdom.
- Københavns Kommune fremrykker sine planlagte anlægsprojekter og bidrager på den måde til at stimulere økonomien.

Københavns Kommune følger udviklingen tæt, og yderligere initiativer vil blive igangsat, såfremt disse skønnes nødvendige.

Forslag til citattekster

Historisk set har København og hovedstadsområdet bidraget med en stor del af væksten i opgangstider.

Hovedstadsområdet har mange pengeinstitutter, og rammes derfor ekstra hårdt, når finanssektoren er i knæ.

Det nyåbnede erhvervscenter skal bidrage til en fortsat sund erhvervsudvikling i byen og sikre

Det kommende år: Administrations- og effektiviseringsanalyse

Et fast element i Københavns Kommunes budgetproces har i mange år været et mål om at tilvejebringe 200 mio. kr. til politisk omprioritering. Måden for at tilvejebringe dette prioriteringsrum på 200 mio. kr. årligt har været forskellige i gennem tiden.

I forbindelse med vedtagelsen af budget 2009 besluttede politikerne at den hidtidige proces for at skabe et prioriteringsrum til budgetforhandlingerne skulle revideres, og der i stedet skulle igangsættes en målrettet effektiviseringsstrategi 2010 med fokus på tværgående effektiviseringer i kommunen. Effektiviseringsstrategien er ét af de skibe, Københavns Kommune sætter i søen for at slippe ud af en dobbelt klemme: På den ene side bliver København som alle andre kommuner styret af staten i form af loft på serviceudgifter. Kort sagt: Kommunen får ikke lov til at bruge flere penge, selv ikke hvis kommunen skulle have dem. På den anden side bliver kommunen mødt med stigende forventninger til kvaliteten af sine serviceydelser fra borgere og brugere.

Med Effektiviseringsstrategien 2010 fastholdes fokus på at frigøre serviceudgiftskroner til nye aktiviteter. Fastholdelse af dette fokus er i tråd med økonomiaftalen for 2009 mellem KL og Regeringen, hvor det fremgår at kommunerne samlet skal omstille aktiviteter fra administration til borgernær service, svarende til 1 mia. kr. i 2009, 2 mia. kr. i 2010 til 5 mia. kr. i 2013.

Effektiviseringsstrategien skal identificere reelle effektiviseringer på kommunens administration, der kan frigive midler til bedre service. Med reelle effektiviseringer forstås, at der ikke er tale om grønthøsterbesparelser eller slet skjulte nedskæringer på eksisterende servicetilbud. Et ægte effektiviseringsforslag er et, hvor en opgave løses nemmere, gerne billigere og med en uændret eller forbedret service til følge.

Effektiviseringsstrategi 2010 går på to ben: Det ene ben er fokus på at reducere kommunens administrationsudgifter.

Rambøll Management har for Københavns Kommune analyseret Københavns Kommunes administrationsudgifter sammenlignet med 6-byerne, dvs. Århus, Ålborg, Odense, Esbjerg og Randers.

Analysen konkluderer, at sammenholdt med de øvrige 6 byer ligger Københavns Kommunes samlede administrative udgifter på et højere niveau både målt på antallet af administrative medarbejdere og målt på lønniveauer. Sammenlignes administrationsudgifterne på sektorniveau viser analysen dog, at det ikke er alle sektorer, hvor Københavns Kommune er højest.

Rambøll Management identificerer, at der er et effektiviseringspotentiale på mellem 161-177 mio. kr., og anbefaler, at Københavns Kommune i det videre arbejde konkretiserer analysens fundne indsatsområder, for at få realiseret effektiviseringspotentialet.

D. 24. februar tiltrådte Økonomiudvalget at igangsætte en fase 2 i forlængelse af administrationsanalysen med henblik på at få konkretiseret, hvor og hvordan effektiviseringspotentialet skal tilvejebringes. Økonomiudvalget tiltrådte, at der arbejdes med følgende analyseområder:

- Forenkling og effektivisering af de tværgående administrationsområder
- Færre organisations- og ledelseslag
- Effektivisering af kommunens brug af IT systemer og administrative tjenesteydelser (konsulentbistand m.v.)
- Effektiv borgerbetjening
- Oversigt over politisk besluttede administrative funktioner som ikke findes i andre kommuner
- Analyse af lønningerne på det administrative område

Det andet ben er en stribe af konkrete forslag til små og store effektiviseringstiltag som skal identificeres eksempelvis bedre indkøbsaftaler, nyt telefonudbud m.v.

Alle effektiviseringsforslag både inden for administrationsområdet og de øvrige områder skal være færdig i starten af maj 2009, således at idékatalog indeholdende alle forslag kan indgå i budgetindstillingen i juni. Idékataloget indgår sammen med udvalgenes ønsker og partiernes forslag i budgetforhandlingerne for 2010.

Eksterne konsulenter og alle kommunens forvaltninger er inddraget i arbejdet med Effektiviseringsstrategi 2010 og de administrerende direktører fra hver af kommunens syv forvaltninger sidder for bordenden for arbejdet. Endvidere er de faglige organisationer inddraget.

Forslagene vil indgå i forhandlingerne om budgettet for 2010.

Regnskabsresultat

Københavns Kommune arbejder med to forskellige regnskabssystemer. Siden 1970'erne har den kommunale økonomi været baseret på det udgiftsbaserede system, som i princippet udelukkende ser på de penge, som faktisk strømmer ind og ud af kommunens kasse. Den private sektor derimod er underlagt årsregnskabsloven, som er baseret på omkostningsprincippet. Princippet bygger på, at ikke alle udgifter også er omkostninger. Samtidigt er der omkostninger, som ikke er udgifter.

Siden 2004 har kommunerne nu tillige arbejdet med et system, som nærmer sig årsregnskabslovens omkostningsprincip, ved siden af det kendte udgiftsprincip. Forskellen mellem systemerne optræder, når en betaling i faktiske kroner for en vare eller tjenesteydelse ikke modsvares af et tilsvarende forbrug i samme periode. Baggrunden for, at kommunerne arbejder med OBR, er, at man styringsmæssigt bedre kan se det fordelagtige i investeringer, som kræver en udbetaling nu, men som vil tjene sig ind på længere sigt.

Eksempelvis vil undervisning i en ny skole både kræve en bygning og belysning. De nødvendige udgifter til el optræder i begge regnskabssystemer, idet strømmen betales i takt med at den forbruges. Derimod vil en bygning kræve store investeringsudgifter i et år, hvorefter den står til rådighed over en årrække. I det udgiftsbaserede system optræder den faktiske udgift, når skolen bygges. I det omkostningsbaserede system derimod vil omkostningen ved bygningen blive fordelt over den årrække, den kan bruges, fx 30 år, ved at afskrive noget af restværdien hvert år.

Årets resultat i OBR er udtryk for det forbrug, som finder sted i en periode, i forhold til indtægterne.

Årets resultat i UBR er udtryk for de anskaffelser, som finder sted i en periode, i forhold til indtægterne.

Ledelsespåtegning

Undertegnede erklærer hermed, at Regnskab 2008 for Københavns Kommune er aflagt i overensstemmelse med Velfærdsministeriets budget- og regnskabssystem, at den anvendte regnskabspraksis anses for hensigtsmæssig, samt at regnskabet giver et retvisende billede af kommunens økonomi.

Den enkelte borgmester og direktører skriver udelukkende under for den del af regnskabet, der vedrører deres eget udvalg.

Økonomiudvalget

_____
Overborgmester
Ritt Bjerregaard

_____
Administrerende Direktør
Claus Juhl

Børne- og Ungdomsudvalget

_____
Borgmester
Bo Asmus Kjeldgaard

_____
Administrerende Direktør
Else Sommer

Beskæftigelses- og Integrationsudvalget

_____
Borgmester
Jakob Hougaard

_____
Administrerende Direktør
Morten Binder

Kultur- og Fritidsudvalget

_____
Borgmester
Pia Allerslev

_____
Administrerende Direktør
Carsten Haurum

Socialudvalget

_____
Borgmester
Mikkel Wamming

_____
Administrerende Direktør
Anette Laigaard

Sundheds- og Omsorgsudvalget

_____
Borgmester
Mogens Lønborg

_____
Administrerende Direktør
Lene Sillasen

Teknik- og Miljøudvalget

_____
Borgmester
Klaus Bondam

_____
Administrerende direktør
Hjalte Aaberg

Anvendt regnskabspraksis

Københavns Kommune udarbejder både et udgiftsbaseret regnskab (UBR) og et omkostningsbaseret regnskab (OBR).

Kommunens omkostningsregnskab er til dels baseret på det udgiftsbaserede regnskab og er derfor i høj grad identisk med det udgiftsbaserede regnskabssystem. Regnskabspraksis for både det udgiftsbaserede regnskab følger Velfærdsministeriets kontoplan og budget- og regnskabssystem for kommuner.

Balancen er opgjort efter bruttoprincippet, der kan derfor være finansielle poster som adskiller sig fra kommunens udgiftsbaserede regnskab. Bruttoprincippet betyder, at modregninger af aktiv- og passivposter eller modregninger af omkostnings- og indtægtsposter som hovedregel ikke må forekomme.

Det omkostningsbaserede regnskab består overordnet af følgende dele:

Resultatopgørelse: Denne opgøres alene på kommuneniveau i henhold til kravene i budget- og regnskabssystemet kapitel 8.

Balance med anlægsoversigt: Denne opgørelse udarbejdes både på kommuneniveau og forvaltningsniveau.

Omregningstabel: Denne viser sammenhængen mellem årets resultat i det udgiftsbaserede- og omkostningsbaserede regnskab.

Pengestrømsopgørelse: Denne viser hvorledes årets aktiviteter har påvirket kommunens likviditet.

Styringsmålet i det udgiftsbaserede regnskabssystem er balance mellem udgifter og indtægter. Hvorimod målet i det omkostningsbaserede regnskabssystem er information om kommunens indtægter og forbrug af ressourcer i løbet af regnskabsåret. Herved opgøres regnskabet i højere grad efter samme principper, som private virksomheder aflægger regnskab efter. Reglerne om omkostningsregistrering i kommunerne er derfor ikke kun et supplement til de udgiftsbaserede regnskab, men også basis for en eventuel kommende overgang til omkostningsbaseret budgettering.

Ændringer i anvendt regnskabspraksis

Kommunens regnskabspraksis er ændret i forhold til 2007 på baggrund af de nye retningslinjer som Velfærdsministeriet har fremsat i budget- og regnskabssystemet for kommuner i 2008.

Anvendt regnskabspraksis er ændret således at balancen nu indeholder feriepengeforpligtelser, som indgår som kortfristet gæld, samt hensatte forpligtelser til fratrædelsesbeløb til åremålsansatte i forbindelse med kontraktudløb.

Københavns Kommune har ikke valgt at ændre regnskabsprincipper på områder, hvor kommunerne fortsat har valgmuligheder, og som ikke er omfattet af nye statslige retningslinjer.

Resultatopgørelsen

Resultatopgørelsen er opdelt på hovedkonti og aflagt for det skattefinansierede og takstfinansierede område. Indtægter og omkostninger indregnes i indtjeningsåret. Forudsætningen er dog at udgiften eller indtægten er opgjort og faktureret. I modsat fald indgår indtægten eller udgiften i det efterfølgende år.

Københavns Kommune lukkede for registreringer af anlægsaktiver for 2008 den 31. december 2008. Dette har medført, at der kan være nogle indtægter og omkostninger, som ikke er blevet indregnet i regnskab 2008, idet der var adgang til at bogføre på andre konti i en længere supplementsperiode.

Balancen

Balancen indeholder følgende elementer:

Immaterielle anlægsaktiver

Immaterielle anlægsaktiver kan både være erhvervede eller internt oparbejdede. Typisk vil der være tale om udviklingsomkostninger som investeringer i systemudvikling eller softwareudgifter. Immaterielle anlægsaktiver er målt til kostpris og afskrives maksimalt over 3 - 10 år.

Materielle anlægsaktiver

Materielle anlægsaktiver, som f.eks. grunde, bygninger og maskiner er indregnet og målt til kostpris. Kostprisen er anskaffelsespris samt omkostninger direkte knyttet til anskaffelsen indtil det tidspunkt, hvor aktivet er klar til brug. Materielle anlægsaktiver hos selvejende institutioner, som kommunen har driftsoverenskomst med er indregnet.

Materielle anlægsaktiver er defineret som aktiver som på anskaffelsestidspunktet har en værdi på mindst 50.000 kr. og som forventes at have en levetid på mere end 1 år. Derudover indregnes også samlede anskaffelser af aktiver som ikke enkeltvis har en værdi over 50.000 kr. hvis disse har samme funktion og levetid, dette kunne f.eks. være kontormøbler eller telefonanlæg.

Grunde og bygninger er i 2008 blevet korrigeret og er nu optaget til ejendomsværdien pr. 1.1.2004 med de efterfølgende korrektioner, såfremt disse er anskaffet inden 1999. Som følge af en uhensigtsmæssigt korrektion, der blev gennemført som nedskrivning, har denne tilretning medført driftsvirkninger, som efterfølgende er blevet neutraliseret. Fejlen og korrektionerne vil ikke påvirke regnskab 2009.

Grunde afskrives ikke, og forurenede grunde optages til værdien nul. Værdien af tilbagekøbsrettigheder indregnes som finansielle anlægsaktiver.

Historiske samlinger og kunstgenstande, strande, parker og lignede samt veje og øvrig infrastruktur er i henhold til Velfærdsministeriets regler ikke medtaget i balancen.

Aktiver under opførelse er indregnet på baggrund af de omkostninger forbundet med opførelsen, som er afholdt inden den 1. december 2008. Dette er parallelt med situationen sidste år, hvorfor tilgangen i 2008 regnskabet er et udtryk for omkostninger i perioden fra den 1. december 2007 til 30. november 2008.

Finansielt leasede aktiver er indregnet og målt til nutidsværdien af de fremtidige leasingydelser. Ved beregning af nutidsværdien er leasingkontraktens interne rente anvendt som diskonteringsfaktor.

Finansielle anlægsaktiver

Finansielle anlægsaktiver som aktier og obligationer er medtaget til den værdi, de er bogført med i det udgiftsbaserede regnskab.

Materielle omsætningsaktiver

Materielle omsætningsaktiver skal indgå i balancen hvis lagerets værdi overstiger 1 mio. kr. Derudover er de lagre, hvis værdi ligger mellem 100.000 og 1 mio. kr. medtaget, hvis der er forekommet væsentlige ændringer i løbet af regnskabsåret. Tilgodehavender er også indregnet og dette er sket til bogført værdi. Den likvide beholdning for alle udvalg forklares samlet under Økonomiudvalgets regnskab.

Egenkapitalen

Egenkapitalen er opgjort som de samlede aktiver minus de samlede forpligtelser. Egenkapitalen er derfor et udtryk for den værdi, der vil være tilbage i kommunen, hvis alle tilgodehavender og forpligtelser blev indfriet.

Hensatte forpligtelser:

Tjenestemandspensioner

Tjenestemandspensionsforpligtelsen primo 2008 er aktuarmæssigt opgjort pr. 1. januar 2008. Beregningen er foretaget ud fra en pensionsalder på 62 og en diskonteringsfaktor på 2 pct. p.a. Der er foretaget beregning af nuværende ansatte, opsatte og pensionerede tjenestemænd. Kommunens § 3 ansatte (ansatte på tjenestemandslignende vilkår) er medtaget.

Der er i 2008 blevet foretaget en revision af opgørelsen af tjenestemandspensioner. Dette har medført en ny primobalance i 2008. Der er derfor en afvigelse mellem forpligtelsen ultimo 2007 og primobalancen 2008.

Åremålsansatte

I regnskab 2008 indgår for første gang forpligtelsen til fratrædelsesbeløb i forbindelse med åremålsansættelser. Forpligtelsen er opgjort på forvaltningsniveau og fremgår derfor af den enkelte forvaltnings balance.

Øvrige

Herudover har Københavns Kommunes Koncernservice hensættelser i henhold til de omkostningsbaserede principper, som gælder for Koncernservice. Kommunen har fået dispensation fra Velfærdsministeriet til at drive Koncernservice udelukkende på omkostningsbaserede principper.

Gæld

Kort- og langfristet gæld er hovedsageligt overført fra det udgiftsbaserede regnskabssystem.

Leasinggæld

Leasinggæld er opgjort til den kapitaliserede værdi af de beregnede afdrag, som udgør en del af leasingydelse. På indregningstidspunktet svarer denne til det leasede aktivs værdi.

Feriepenge

Skyldige feriepenge indgår også for første gang som en kortfristet gæld i regnskab 2008. Beløbet er opgjort på forvaltningsniveau, og fremgår derfor af den enkelte forvaltnings balance.

Pengestrømsopgørelse

Pengestrømsopgørelsen viser Københavns Kommunes pengestrømme i 2008 fordelt på driftsaktivitet, investeringsaktivitet og finansieringsaktivitet. Årets forskydninger i likvider ved årets begyndelse og slutning.

Dokumentation

Alle indregnede aktiver kan henføres til en institution via et organisationsnummer. Dokumentationen for aktivets værdi vil som hovedregel forefindes hos det organisationssted, der har indregnet aktivet. Alternativt kan dokumentationen være samlet på et overordnet niveau.

Resultatopgørelse - Udgiftsbaseret regnskab

Regnskabsopgørelse (1000 kr.)	Vedtaget budget	Korrigeret budget	Regnskab
<i>Det skattefinansierede område</i>			
1 Indtægter			
Skatter	22.590.025	22.486.620	22.584.331
Tilskud og udligning	4.015.149	3.858.657	3.842.003
Indtægter i alt	26.605.174	26.345.277	26.426.334
Driftsudgifter (eksl. Forsyningsvirksomhed)			
Byudvikling, bolig- og miljøforanstaltninger	887.395	889.394	950.141
Transport og infrastruktur	270.529	205.575	109.880
Undervisning og kultur	3.596.191	3.634.816	3.641.146
Sundhedsområdet	1.588.791	1.514.296	1.400.652
Sociale opgaver og beskæftigelse	14.990.358	14.929.475	14.589.294
Fællesudgifter og administration m.v.	4.035.339	4.402.720	4.227.242
Driftsudgifter i alt	25.368.602	25.576.276	24.918.355
Driftsresultat før finansiering	1.236.572	769.001	1.507.978
2 Renteindtægter mv.	172.934	36.102	235.146
Resultat af ordinær driftsvirksomhed	1.409.506	805.103	1.743.124
Anlægsudgifter (eksl. Forsyningsvirksomhed)			
Byudvikling, bolig- og miljøforanstaltninger	185.606	-90.046	142.568
Transport og infrastruktur	351.618	724.670	596.118
Undervisning og kultur	508.284	188.708	373.078
Sundhedsområdet	1.609	9.901	6.066
Sociale opgaver og beskæftigelse	331.686	548.697	238.595
Fællesudgifter og administration m.v.	322.954	405.181	263.783
Anlægsudgifter i alt	1.701.757	1.787.111	1.620.208
Resultat af det skattefinansierede område	-292.251	-982.008	122.916
3 Forsyningsvirksomheder			
Drift (indtægter - udgifter)	476	-16.430	48.036
Anlæg (indtægter - udgifter)	0	-8.372	-6.747
Resultat af forsyningsvirksomheder	476	-24.802	41.289
Resultat før ekstraordinære poster	-291.775	-1.006.810	164.205
4 Ekstraordinære indtægter	127.080	187.118	60.429
Resultat i alt	-164.695	-819.692	224.634

Finansieringsoversigt

Finansieringsoversigt (1.000 kr.)	Regnskab 2008
Likvide beholdninger primo	5.920.743
<i>Tilgang af likvide aktiver:</i>	
Årets resultat inkl. ekstraordinære poster	224.634
Låneoptagelse	-24.949
Øvrige finansforskydninger	90.732
<i>Avendelse af likvide aktiver:</i>	
Afdrag på gæld	-280.157
Likvide beholdninger ultimo	5.931.004

Resultatopgørelse - Omkostningsbaseret regnskab

I.000 kr.			
Noter		2008	2007
1	Skatteindtægter	22.584.331	21.121.319
1 og 5	Indtægter fra tilskud og udligning	3.842.003	4.311.968
	Samlede indtægter	26.426.334	25.433.287
	Byudvikling, bolig og miljø (HK0)	2.876.175	1.190.528
	Transport og Infrastruktur (HK2)	711.109	385.774
	Undervisning og Kultur (HK3)	5.429.050	3.887.697
	Sundhedsområdet (HK4)	1.412.231	1.384.057
	Sociale opgaver og beskæftigelse (HK5)	15.885.650	14.609.166
	Fællesudgifter og administration (HK6)	4.657.353	3.332.448
6	Tilbageførte nedskrivninger (vedr. HK 0-6, på HK 6)	-5.888.093	-
	Samlede driftsomkostninger	25.083.475	24.789.670
	Resultat før finansielle poster	1.342.859	643.617
2	Finansielle nettoindtægter	235.146	628.084
	Resultat af de skattefinansierede område	1.578.005	1.271.701
3	Forsyningsvirksomheder	40.330	9.999
	Resultat før ekstraordinære poster	1.618.335	1.281.700
4	Ekstraordinære indtægter - Salg af aktier og andelsbeviser m.v.	60.429	6.680.238
	Årets resultat	1.678.764	7.961.938

Balance

Noter	I.000 kr.	Ultimo 2007	Primo 2008	Ultimo 2008
7	Grunde og bygninger	17.116.114	11.228.021	13.475.682
	Tekniske anlæg	358.328	358.328	375.747
	Inventar	116.407	116.407	120.662
	Aktiver under opførelse	374.220	374.220	830.197
8	Materielle anlægsaktiver	17.965.069	12.076.976	14.802.289
	Immaterielle anlægsaktiver	4.571	4.571	4.019
	Immaterielle anlægsaktiver	4.571	4.571	4.019
9	Aktier og andelsbeviser m.v.	26.990.438	26.990.438	16.086.750
10	Andre langfristede tilgodehavender	4.944.647	4.944.647	15.762.266
11	Udlæg vedr. jordforsyning og forsyningsvirksomheder	-154.180	-154.180	-195.792
	Finansielle anlægsaktiver	31.780.905	31.780.905	31.653.224
	Anlægsaktiver i alt	49.750.544	43.862.452	46.459.533
	Omsætningsaktiver: Varebeholdninger	16.487	16.487	13.545
	Omsætningsaktiver: Fysiske anlæg til salg	0	0	18.857
	Omsætningsaktiver: Tilgodehavender	5.661.285	5.661.285	1.273.621
	-herunder tilgodehavender hos staten	575.538	575.538	868.341
12	-herunder kortfristede tilgodehavender i øvrigt	5.085.747	5.085.747	405.280
	Omsætningsaktiver: Værdipapirer (Pantebreve)	101.289	101.289	82.928
13	Likvide beholdninger	5.920.743	5.920.743	5.931.004
	Omsætningsaktiver i alt	11.699.804	11.699.804	7.319.955
	AKTIVER I ALT	61.450.349	55.562.256	53.779.488
14	Egenkapital	26.981.619	24.855.932	24.771.695
15	Hensatte forpligtigelser	23.882.989	18.343.875	17.547.862
16	-herunder forpligtelser til åremålsansatte	0	30.264	34.691
	Hensatte forpligtigelser	23.882.989	18.343.875	17.547.862
	Langfristet gæld	5.449.256	5.449.256	5.118.506
	Gæld vedr. finansielt leasede aktiviteter	25.422	25.422	14.826
17	Langfristede gældsforpligtelser	5.474.678	5.474.678	5.133.332
	Nettogæld vedrørende fonds, legater, deposita	22.093	22.093	66.512
	Kassekredit	0	0	0
18	Kortfristet gæld til staten	3.570.925	3.570.925	2.472.411
19	Skyldige feriepenge	0	1.776.708	1.868.427
	Kortfristet gæld i øvrigt	1.518.045	1.518.045	1.919.250
	Kortfristede gældsforpligtelser	5.088.970	6.865.677	6.260.087
	Gæld i alt	10.585.741	12.362.449	11.459.931
	PASSIVER I ALT	61.450.349	55.562.256	53.779.488

Balancen for 2008 tager udgangspunkt i ultimobalancen pr. 31. december 2007. Det har dog været nødvendigt at regulere

værdien af såvel grunde og bygninger som tjenestemandspensioner, hvor opgørelsen i 2007 var fejlbehæftet. Desuden er der i 2008 krav om indregning af de ansattes ret til ferie med løn og hensættelser til åremålsfratrædelsesbeløb. Primobalancen 2008 er korrigeret for disse forhold.

Pengestrømsopgørelse

Noter		i1000 kr.
20	Resultat iflg. omkostningsbaseret regnskab	1.678.764
	Afskrivninger tilbageført	436.232
	Hensættelser tilbageført	213.027
	Betalte tjenestemandspensioner 2008	-1.005.041
	Periodiseringer, øvrige finansforskydninger m.m.	180.056
	= Likviditet fra driften	1.503.037
	Køb af materielle anlægsaktiver	-1.191.446
	Salg af anlægsaktiver	3.775
	Køb af finansielle anlægsaktiver	0
	Forskydninger grunde og bygninger til videresalg	0
	= Likviditet fra investeringsaktiviteter	-1.187.671
		0
	Afdrag på lån	-280.157
	Optagelse af lån	-24.949
	= Likviditet fra finansiering	-305.105
	Likviditetsændring i året	10.261
	Likviditet primo	5.920.743
Likviditet ultimo	5.931.004	
Likviditetsændring i året	10.261	

Omregningstabel

Årets resultat fra det omkostningsbaserede regnskab	1.678.764
- aktiverede nettoanskaffelser	-1.191.007
+ af- og nedskrivninger	436.232
-/+ lagerforskydning	0
+ omkostninger for fremtidige pensioner	213.027
- pensionsudgifter i 2007	-1.005.041
+ øvrige periodiserede omkostninger	96.146
- leasingydelse	-4.619
+ beregnede leasingrenter	1.134
Årets resultat efter udgiftsregnskabet	224.635

Noter

Note

1	Kommunens indtægter er sammensat af:	1.000 kr.
	<i>Skatter</i>	
	Kommunal og indkomstskat	17.122.328
	Selskabsskat	1.531.697
	Anden skat på lignet visse indkomster	71.334
	Grundskyld	2.278.140
	Anden skat på fast ejendom	1.582.804
	Øvrige skatter og afgifter	-1.972
	Skatter i alt	22.584.331
	<i>Tilskud og udligning</i>	
	Udligning og generelle tilskud	4.066.560
	Udligning og tilskud vedrørende udlændinge	340.104
	Kommunale bidrag til regionerne	-633.468
	Sektorspecifikke udligningsordninger	90.972
	Særlige tilskud	11.592
	Refusion af købsmoms	-33.757
	Tilskud og udligning i alt	3.842.003
2	Kommunens renter er sammensat af:	1.000 kr.
	Renteindtægter	460.599
	Renteudgifter	-220.256
	Realiseret kurstab	-5.198
	Renter i alt	235.146
	Udover ovenstående renteindtægter på 235 mio. kr. har Københavns Kommune i 2008 haft et urealiseret kurstab på 33 mio. kr. i kommunens investeringsforening	

3 Forsyningsvirksomheder	
Området er omfattet af "hvile i sig selv" princippet, hvilket indebærer, at området set over en årrække ikke må oppebære hverken overskud eller underskud	
4 Ekstraordinære indtægter	1000 kr.
Udbytte fra KE Varmeforsyning Holding P/S og Kommunekemi A/S	60.429
Udlodningen fra KE Varmeforsyning Holding P/S dækker omkostninger til håndtering af nuværende og tidligere tjenestemænd udlånt til KE selskaberne samt omkostninger i forbindelse med Metroens aftalekompleks og ejerforhold, i alt 59,3 mio. kr. Udlodningen fra Kommunekemi A/S er Københavns Kommunes andel af overskuddet i Kommunekemi A/S, i alt 1,1 mio. kr.	

5 Indtægter fra tilskud og udligning

Faldet i tilskud kan henføres til et fald i udbetalt bloktilskud på 1.125 mio. kr. Årsagen er, at kommunen skal betale 40 pct. af provenuet fra salget af Københavns Energis elaktiviteter til staten. Dette gennemføres ved, at bloktilskuddet ikke udbetales, indtil gældsforholdet er ophørt, hvilket vil ske i 2010.

6 Tilbageførte nedskrivninger

Kommunens grunde og bygninger var i regnskab 2007 i stort omfang optaget til en fejlagtig værdi i balancen.

Der skal anvendes den offentlige ejendomsvurdering for 2003 for ældre ejendomme, hvor der i København blev valgt tal fra 2004.

Desværre blev korrektionen i 2008 foretaget som en nedskrivning, som påvirker årets resultat. Det korrekte er, at gennemføre korrektionen som en ændring af den oprindelige kostpris.

Derfor er de misvisende omkostninger blevet neutraliseret en bloc gennem negative omkostninger på hovedkonto 6.

Beløbet fremgår her særskilt af hensyn til større gennemsigtighed.

7 Grunde og bygninger

Ultimoværdi i regnskab 2007	17.116.114
Nedskrivning, der ikke kan henføres til 2008	-5.888.093
Primoværdi i regnskab 2008	11.228.021

8 Anlægsoversigt	Grunde og bygninger	Tekniske anlæg m.v.	Inventar m.v.	Materielle anlægsaktiver under udførelse m.v.	Immaterielle anlægsaktiver	Grunde og bygninger til videresalg	I alt
Kostpris pr. 31. december 2007	18.702.990	619.669	381.195	374.113	7.611	5.250	20.090.828
Estimeret korrektion af kostpris	-5.888.093	0	0	0	0	0	-5.888.093
Kostpris pr. 1. januar 2008	12.814.897	619.669	381.195	374.113	7.611	5.250	14.202.735
Tilgang	904.698	92.684	76.287	331.726	3.408	19.446	1.428.250
Afgang	46.525	36.526	1.351	56.608	5.019	0	146.030
Overført							
Kostpris pr. 31. december 2008	13.673.070	675.827	456.131	649.231	6.000	24.696	15.777.015
Opskrivninger 1. januar 2008	0	0	0	0	0	0	0
Årets opskrivninger*	1.615.529	0	0	200.069	0	0	1.815.598
Opskrivninger 31. december 2008	1.615.529	0	0	200.069	0	0	1.815.598
Ned- og afskrivninger 1. januar 2008	1.591.938	257.517	264.812	0	2.736	82	2.117.084
Årets afskrivninger	-165.057	73.091	71.849	0	4.013	39	-16.064
Årets nedskrivninger	6.282.151	0	0	19.209	0	550	6.301.911
Korrektion for fejl vedr. af- og nedskrivninger	-5.888.093	0	0	0	0	0	-5.888.093
Af- og nedskrivninger afhændede aktiver	2.960	30.529	1.192	0	4.768	0	39.448
Ned- og afskrivninger 31. december 2008	1.817.979	300.080	335.469	19.209	1.981	671	2.475.389
Regnskabsmæssig værdi 31. december 2008	13.470.621	375.747	120.662	830.090	4.019	240.253	14.825.165
Såfremt der ikke havde været opskrevet på aktiverne, havde den regnskabsmæssige værdi udgjort	11.855.092	375.747	120.662	630.022	3.541	24.025	13.009.567
Afskrivningstider	30-100	8-50	3-10	Afskrives ikke	3	Afskrives ikke	
Finansielt leasede aktiver:	14.826						
Aktiver tilhørende selvejende institutioner	761.212						

Anlægsoversigter bærer præg af den utilsigtede fejl ved korrektionen af værdien af kommunens grunde og bygninger, jf. note 1. Årets opskrivninger under materielle ankægsaktiver under udførelse er kategoriseret forkert, idet disse rettelig er tilgange. Fejlen vil blive rettet 2009. Desuden er kostprisen for inventar pr. 31.12. sat forkert, tallet korrigeres i 2009.

Mindre forskelle mellem den regnskabsmæssige værdi ultimo og balancen skyldes tidsforskydninger ifm. regnskabsafslutningen. Økonomiforvaltningen vil i 2009 arbejde på en markant forbedring af anlægsoversigten fra regsskab 2009 og fremover.

9 Aktier og andelsbeviser

Kommunens har følgende væsentlige ejerandele i virksomheder, som hovedsagelig beskæftiger sig med forsynings- og transportopgaver.

Specificering af poster over 100 mio. kr.	2007	2008
KE Varme	10.844	4.249
Metroselskabet I/S	5.125	5.050
Tilbagekøbsrettigheder	4.400	-
KE Forsyning	3.448	3.460
Lynettefælleskabet I/S	1.104	1.069
CTR I/S	1.056	1.031
I/S Amagerforbrænding	338	582
Arealudviklingsselskabet	248	402
Kommunekemi	131	137
I/S Vestforbrænding	119	121

Faldet i værdien af KE Varme skyldes udbetaling af udbytte til kommunen i 2007. Værdien i 2007 var derfor regnskabsteknisk overvurderet.

Opgørelsen af tilbagekøbsrettigheder er flyttet til "Andre langfristede tilgodehavender"

10 Andre langfristede tilgodehavender

Stigningen i værdien kan henføres til, at tilbagekøbsrettigheder på 6,3 mia. kr. nu er konteret her.

Desuden er der deponeret 7,25 mia. kr, hvilket er en stigning på 4,35 mia. kr. Deponeringen skyldes, at Københavns Energi har tilbagebetalt en gæld på 4,78 mia. kr., men hvor provenuet i henhold til lånebekendtgørelsen skal deponeres.

Væsentlige langfristede tilgodehavender	1000 kr.
Tilbagekøbsrettigheder	6.250.677
Deponeringer	7.246.839
Landsbyggefonden	1.069.111
Øvrige langfristede tilgodehavender	1.195.639
I alt	15.762.266

11 Udlæg vedr. jordforsyning og forsyningsvirksomheder

Angiver den gæld, kommunen har over for kunderne i forsyningsselskaberne, som skal tilbagebetales over en årrække (hvile-i-sig-selv).

12 Kortfristede tilgodehavender i øvrigt

Faldet skyldes, et tilgodehavende på 4,78 mia. kr, som Københavns Energi nu har betalt, var konteret her.

13 Likvide aktiver

Kommunen har valgt at holde en del af de likvide aktiver som obligationer og investeringsforeningsbeviser.

Kommunens likviditet i 1.000 kr., pr. 31.12.2008

Kontanter	12
Indskud i pengeinstitutter	1.436
Kommunekreditobligationer	1.029
Investeringsforeningsbeviser	3.454
Likvide aktiver i alt	5.931

14 Egenkapital

Egenkapital er pr. 31.12 2008 sammensat af følgende beløb:

1000 kr.

Modpost for takstfinansierede aktiver	25.042
Modpost for selvejende institutioners aktiver	752.288
Modpost for skattefinansierede aktiver	12.091.375
Reserve for opskrivninger	1.978.431
Balancekonto	9.699.925
Årets resultat i det udgiftsbaserede system	224.634
Samlet egenkapital	24.771.695

Ændringen i egenkapitalen i 2008 skyldes modsatrettede effekter.

Blandt andet påvirker følgende forhold værdien positivt:

Årets resultat på 1,7 mia. kr. Nedskrivning af gælden vedr. bloktilskuddet på 1,1 mia. kr. Stigningen i værdi af tilbagekøbsrettigheder på 1,8 mia. kr. Værdireguleringer i andre selskaber mv.

I modsat retning påvirker et fald i KE Varmes egenkapital, som skyldes udbetalinger til kommunen på 6,6 mia. kr. i 2007, kommunens egenkapital.

Årsagen hertil er en tidsmæssig forskydning mellem udlodningstidspunktet og regnskabsopgørelsen. Af samme grund er egenkapital pr. 31.12.2008 reelt 59 mio. kr. lavere, end det fremgår af regnskabet.

15 De hensatte forpligtelser til tjenestemandspensioner

De hensatte forpligtelser til tjenestemandspensioner repræsenterer nutidsværdien af forventede fremtidige betalingsforpligtigelser. I balancen for 2007 var der fejlagtig medtaget pensionsværdier for tjenestemænd, hvor kommunen ikke bærer pensionsbyrden, fx visse folkeskolelærere.

Primosaldo 2008 er korrigeret for disse fejl og opgjort på forvaltningsniveau på baggrund af en ny aktuarberegning. Fordelingen af pensionshensættelserne til de enkelte institutioner vil ske i 2009.

Der er visse mindre usikkerheder ifm. opgørelsen af kommunens tjenstemandsforpligtelser, herunder specifikt knyttet til opgørelsen af forpligtelsen af tidligere Skattemedarbejdere fra kommunen overgået til staten, refusionsprocenterne på lærerområdet samt et mindre antal medarbejdere vedrørende særforsoget. Usikkerheden vurderes ikke at rykke substantielt på de bogførte beløb.

Herudover er der desværre tillige mindre afvigelser, som skyldes utilsigtede bogføringsfejl. Afvigelserne vedrører Økonomiforvaltningens forpligtelse, men vurderes ligeledes ikke at påvirke den samlede opgørelse mere end ganske marginalt. Det vurderes, at usikkerheden ikke udgør over 1 pct. i regnskab 2008. Samtlige kendte fejl vil blive rettet i regnskab 2009.

16 Hensatte forpligtelser til fratrædelsesbeløb

Hensatte forpligtelser til fratrædelsesbeløb i forbindelse med udløb af åremålsansattes kontrakter indgår fra 2008 i kommunens balance.

Beløbet svarer til de åremålsansattes løbende optjening af fratrædelsesgodtgørelse, som udbetales ved kontraktens udløb.

Opgørelsen bygger på en manuel registrering af samtlige på åremålsvilkår ansattes løn- og kontrakforhold.

17 Langfristet gæld

Den langfristede gæld består af fagforvaltningernes gæld, økonomiforvaltningens ordinære gæld og gælden til By & Havn. Gælden til By & Havn afdrages gennem merindtægter på grundskyld pga. byudviklingen i Ørestad og Nordhavn.

Grundskyldstilbagebetalingsforpligtigelser	3.278
Ordinær lang gæld, Økonomiforvaltningen	1.037
Gæld under fagudvalgene	803
Gæld vedr. finansielt leasede aktiver	15
Langfristet gæld i alt	5.133

18 Kortfristet gæld

Kortfristet gæld til staten er primært faldet, fordi kommunen har afdraget 1.125 mio. kr. vedr. et gældforhold, som kan henføres til at kommunen har optaget det skyldige beløb vedr. kommende bloktilskudmodregninger som følge af salget af elaktiviteten i KE som kortfristet gæld til staten

19 Skyldige feriepenge

Skyldige feriepenge indgår fra 2008 i kommunens balance. Beløbet svarer til de ansattes krav på ferie med løn.

Dette er pga. problemer ved leverancen af data fra KMD opgjort på baggrund af optjent ferie fra 2007 tillagt 1/3 af optjent ferie fra 2006, som forudsættes at være ikke afholdt pr. 31.12.2008. Lønsummen i 2006 er beregnet som 2007-lønsum diskonteret med lønfremskrivningsprocenten. Tallet er derfor et estimat, som vil blive korrigeret, så snart der forelægger bedre data.

20 Øvrige finansforskydninger

Øvrige finansforskydninger er sammensat af:

Øvrige periodiserede omkostninger, fx feriepenge	96.145.803
Leasingydelse	-7.955.715
Beregnete leasingrenter	1.133.578
Øvrige finansforskydninger	90.731.955
I alt	180.055.621